ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1993 йил 24 август
СЕШАНБА
№ 98 (5.539).
СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ПАРВАРИШНИ БЎШАШТИРМАЙ, ТЕРИМГА ПУХТА ҲОЗИРЛИК КУРАЯПМИЗ

Бу йилги деҳқончилик кўпгина тажрибага эга бўлган пахта усталарини ҳам анча ташвишга қўйди. Гарчи 40 йилдан бери ер билан тиллашиб келаётган бўлсамда, бу йилгидай об-ҳавонинг инжиқ келганлигини эслай олмайман. Шунга қарамасдан, даладан чиқмадик. Гектарлар тўлалиги, кўчатлар бутлиги йўлида эртани-эрта, кечни-кеч демай ишлаяпмиз. Ҳар бир қарич ер, ҳар бир ниҳол, ҳар бир пайкал деҳқон назоратида турибди. Меҳнатларимиз зое кетмаяпти. Хайрият, дастлабки қувончли кунларга ҳам етдик. Ғўзамиз шиғил кўсаклай бошлади. Лекин ҳисоб-китобларимизга қараганда, ўсимлик ўтган йилгига қараганда 10—15 кун ривожланишдан орқада қолаяпти. Бу кечикишнинг олдини олиш пайидан бўляпмиз.

Хўжалик, туман, вилоят раҳбарларига раҳмат. Ҳамма зарур шарт-шароитни деҳқонларимизга яратиб беришяпти. Сувчи, механизаторларга бепул чой, новвот етказиб беришди. Ҳосил тақдирини ана шу азаматлар ҳал қилишади. Улар эрта баҳордан то ер шудгорлангунга қадар даладан чиқишмайди. Айниқса, август азал-азалдан ҳосилга ҳосил қўшиш ойи саналади. Бу йилги шароитда эса энг зарбдор, яъни ҳосил тўплаш ойи ҳамдир.

Деҳқончиликда аниқ бир қоида йўқ. Об-ҳаво шароитидан келиб чиқиб, экиннинг ҳолатига қараб иш кўраверасиз. Бу йил айниқса, чеканкага катта эътибор бердик. Бу тадбирни айрим карталарда беш мартагача ўтказдик. Ана шундай йўл билан ғўзаларда мўлжалдаги ҳосил нишонларини яратаяпмиз. Далаларимизда 12 нафар сувчи тўрт гуруҳга бўлиниб ишлашяпти. Сотиболди Саримсоқов, Тўхтабой Муродов, Ҳакимали Зиёмовлар 25—30 йилдан буён ғўзаларга жон бағишлаб келишяпти.

Шу ўринда бир мулоҳазам бор. Механизатор, дурадгор, пайвандловчи, ҳайдовчи қўйинг-чи шу каби мутахассисликлар тайёрлайдиган билим юртлари бор. Аммо сувчиларни тайёрлаш негадир эътибордан четда қолаяпти. Шундан бўлса керак, ҳозир далаларда обиҳаёт етаклаётганларнинг асосий қисми катта ёшдаги кишилардир. Ёки уста миришкор сувчиларга шогирд тайёрлаганликлари учун қўшимча ҳақ бериб, моддий рағбатлантиришни йўлга қўйиш керакмикин?! Ана шунда бу соҳа кишиларига муҳтожлик сезилмайди.

Бригадамизда 55 киши меҳнат қилади. Уларнинг аксарияти мен билан бирга узоқ йиллардан буён елкадош бўлиб мўл ҳосил етиштириб келаётган азаматлардир. Уларга барча шарт-шароитлар яратганмиз. Уч маҳал бепул иссиқ овқат ташкил қилинган. Мўъжазгина мевазор ҳосилга кирган. Маошларни ўз вақтида етказиб беряпмиз. Буларнинг ҳаммаси янги ўзлаштирилган адирликларда ҳар гектар ердан 40 центнердан ҳосил олишга имкон бермоқда.

Хўжалигимизда 17 та пахтачилик бригадаси бўлиб, 4 минг тонналик хирмон яратиш учун қизғин кураш боряпти. Ёқубжон Усмонов, Турдиали Абдураҳмонов, Раҳматжон Давлатов, Йўлдошбой Турғуновлар бошчилик қилаётган бригадаларда ҳам ғўзалар серҳосил ўсяпти.

Хўжалигимиз, туманимиз ва вилоятимизда ғўза парваришини 10 сентябргача давом эттириш ҳаракати кетяпти. Яқинда далаларимизда бўлган хоразмлик деҳқонлар ишимиздан қониқиш ҳосил қилганликларини таъкидлашди. Бунга Умматали Иброҳимов, Акрамжон Мирзаакбаров, Тожимирза Жўрабеков, Кароматхон Асадуллаева, Рислигой Зиёмова каби фидокорларнинг меҳнатлари туфайли эришяпмиз.

Парваришни бўшаштирмаган ҳолда пахта терими мавсумига ҳам пухта ҳозирлик кўряпмиз. Зарур қоп-қанорлар, эртаклар, тош-тарози, хирмонлар, кўприк ва йўллар мавсумга ҳозирланяпти.

Тошпўлат ИБРОҲИМОВ,
Чортоқ туманидаги Алишер Навоий номли жамоа хўжалигининг бригада бошлиғи, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган пахтакор.

Пайариқ районидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигининг Қосим Бобобеков бошлиқ бригада аъзолари ғўза парваришини кундан-кунга кучайтирмоқдалар. Пахтакорлар баҳордаги табиат қийинчиликларини омилкорлик билан бартараф этиб, мўл ҳосил учун пухта замин яратишди. Ҳозир ғўзада кўсаклар тобора кўпаймоқда. Ният 63 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан хом ашё етиштириб, республикамиз мустақиллигининг иккинчи йилини меҳнатда муносиб совғалар билан нишонлашдир.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Қосим Бобобеков ва механизатор Тошқул Бобобеков ғўзалар ривожини кўздан кечиришмоқда.

К. ТУРСУНОВ олган сурат.

ДАЛА ФИДОЙИЛАРИ

Олтиариқ районидаги Т. Қўзибоев номли жамоа хўжалиги аъзолари 860 гектар майдонда ғўза парвариш қилишяпти. Ҳозир ниҳоллар ривожи яхши, ҳар бир тупда 6—7 тадан бўлиқ кўсак санаш мумкин.

— Об-ҳаво қийинчиликларига қарамай пахтакорларимиз фидокорона меҳнат қилишди, — дейди жамоа хўжалиги бошқаруви раиси А. Азимбоев. — Агротехника қоидаларига қатъий риоя қилиб, уста деҳқонлар тажрибасидан фойдаландик. Қилинган меҳнат ўз самарасини берди. Ҳозир далаларда режада кўзда тутилган ҳосил тўпланди. Ниятимиз режадаги 2.535 тонна ўрнига 2.800 тонна оқ олтин йиғиштириб олиб, ҳосилдорликни 35 центнерга етказишдир.

Жамоада уста пахтакорлар кўп. Ҳакимжон Юсупов, Олимжон Қосимов, Рўзивой Тўхтасинов, Иномжон Тўхтасинов бошлиқ бригада бошлиқларини шундайлар жумласига киритиш мумкин. Мазкур бригадалар далаларида ҳосил чўғи янада баланд. Ғўзалар парвариши ниҳоятда қизғин. Обидахон Собирова, Барно Юсупова, Хосият Мирзааҳмедова ва Турдихон Миролимова каби дала фидойилари ҳар бир туп ғўзани меҳр билан парваришлаб, ҳосилга ҳосил қўшмоқдалар.

Сувчилардан Холдорали Турсунов, Тўлқин Юнусов, Ўктам Тожиевлар кунни тунга улаб меҳнат қилиб, ҳосил тўплаш мавсуми ҳисобланган шу кунларда жонбозлик кўрсатишмоқда.

Р. ТОЖАЛИЕВА.

Юртимиз мустақиллигининг иккинчи йилини меҳнатда муносиб ютуқлар билан кутиб олиш учун пахтакорларимиз ғўза парваришини кундан-кунга авж олдирмоқдалар. Пискент районидаги «Дўстлик» давлат хўжалигининг Абдулла Бердиев бошлиқ бригада далаларида ҳам қизғин ишни кузатиш мумкин. Азамат пахтакорлар 82 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан оқ олтин етиштириш учун баракали меҳнат қилмоқдалар.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Абдулла Бердиев далада.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ҚИЗҒИН ТАРАДДУД

Амударё районидаги «Хоразм» жамоа хўжалиги деҳқонлари ҳосилга ҳосил қўшиш даври ҳисобланган ушбу дамларда фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Улар 1390 гектар ерда ғўза парвариш қилишмоқда. Бутун куч ва имкониятлар дала ишларига сафарбар этилган. 130 дан ортиқ сувчи, 400 дан зиёд киши ғўзаларни меҳр билан парвариш қилиб, уларни оби ҳаётга қондиришмоқда.

Ҳозир ҳар бир ғўзада 5—6 тадан бўлиқ кўсак санаш мумкин. Пайкаллар бегона ўтлардан тозаланган. 42 та культиватор таққан тракторлар ниҳоллар тагини кетма-кет юмшатмоқда. Чоршаъм Кўллиев, Ўролбой Ўташев ва Шукрулла Жумамуродов каби техника жиловкорлари кунлик режани 2—3 марта ошириб бажариб, ҳамкасбларига ўрнак бўлишмоқда.

Матназар Ҳайитбоев бошлиқ бригада далаларидаги ғўзаларнинг ривожи янада яхши. Ҳосил тугунчалари кундан-кунга кўпаймоқда.

Хўжаликда ҳосилни йиғиштириб олиш мавсумига ҳам қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. Мавжуд техника сифатли қилиб таъмирдан чиқариляпти. Хирмонлар ва пахта сақлаш майдончалари тартибга келтирилаяпти.

Х. ОТАМУРОДОВ.

ЎРГАНИБ ҲАМ ЎРГАТИБ

Куни кеча Жиззах вилояти ҳокими А. Тошкенбоев бошчилигидаги бир гуруҳ деҳқонлар Самарқанд вилояти хўжаликларида бўлиб, пахтакорлар амалга ошираётган ишлар билан танишган эди. Мана энди Самарқанд вилояти ҳокими П. Абдураҳмонов бошчилигидаги мусобақадошлар Жиззах вилоятига ташриф буюрди.

Самарқандликлар нафақат дала юмушлари, балки иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш, мулкни хусусийлаштириш, кичик ва қўшма корхоналар ташкил этиш ишлари билан ҳам танишдилар. Жумладан, улар Жиззах туманидаги «Камолот» хусусий фермасида, матлубот жамиятига қарашли корхоналарда тадбиркорларнинг ибратли ишларини кўриб мамнун бўлдилар, вилоятда мактаб ва мактабгача тарбия муассасалари қурилиши авж олдирилиши кераклигига эътиборни қаратдилар.

Жиззах вилояти ҳокими А. Тошкенбоев қимматли маслаҳатлари учун самарқандликларга миннатдорлик билдирди.

(ЎзА).

ХАЛҚ НОИБЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВ

Фарғона вилояти ҳокимлигида Ўзбекистон Олий Кенгашининг навбатдаги сессияси олдидан халқ ноиблари, шаҳар ва туман ҳокимлари билан учрашув бўлди.

Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков учрашувда сўзга чиқиб, ижтимоий-иқтисодий ҳаётимизда юз бераётган ижобий ўзгаришлар ҳақида, Олий Кенгаш сессияси муҳокамасига киритиладиган масалалар хусусида гапирди.

Учрашувда сўзга чиққанлар сессияда муҳокама қилиниши кутилаётган масалалар ғоят долзарб ва ҳаётий эканини таъкидладилар, айрим қонун лойиҳалари юзасидан фикр ва мулоҳазаларини билдирдилар.

Учрашув қатнашчилари республика раҳбариятининг ички ва ташқи сиёсати тўла қўллаб - қувватланаётганини изҳор этдилар.

* * *

Шу куни Ўзбекистон мустақиллигининг икки йиллиги байрами муносабати билан вилоят фаоллари, уруш ва меҳнат фахрийлари, байналмилалчи жангчилар, хотин-қизлар ва бошқа жамоат ташкилотлари вакиллари билан суҳбат ҳам бўлиб ўтди.

Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков ҳозир бўлганларни ва вилоят барча меҳнаткашларини истиқлолимиз қутлуғ байрами билан муборакбод этди, мустақиллик байрами бир йиллиги кунида таваллуд топган болаларнинг ота-оналарига совға-салом топширди.

Учрашувда ва суҳбат чоғида республика Олий Кенгаши раисининг ўринбосари Б. Бугров, вилоят ҳокими М. Исломов, Ўзбекистон Республикаси конституциявий назорат қўмитасининг раиси Ш. Ўразаев, республика бош прокурори Б. Мустафоев қатнашди.

* * *

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг навбатдаги сессияси арафасида Андижон вилоят ҳокимлигида халқ ноиблари билан учрашув бўлди.

Ўзбекистон Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков учрашувда сўзга чиқиб, республикада иқтисодий ислоҳотнинг бориши, халқ хўжалиги тармоқларининг етти ойлик иш якунлари, бўлажак сессия муҳокамасига киритиладиган масалалар хусусида сўзлади.

Сўзга чиққанлар сессияда қабул қилинадиган ҳужжатлар республикада ижтимоий-иқтисодий ривожланишни янада жадаллаштиришга хизмат қилажагини таъкидладилар.

Учрашувда Ўзбекистон Олий Кенгаши раисининг ўринбосари Б. Бугров, республика конституциявий назорат қўмитасининг раиси Ш. Ўразаев, Ўзбекистон Бош прокурори Б. Мустафоев қатнашди.

(ЎзА).

МЎЛ ҲОСИЛ АСОСИ

Ғалла—халқ фаровонлигининг асосий мезонидир. Мустақиллик шарофати ғалла экинларига бўлган эътиборни кучайтирди. Аҳолининг дон маҳсулотларига талаб ва эҳтиёжини қондириш долзарб масалалардан бирига айланди. Шу боисдан ҳукуматимиз томонидан 1994 йил ҳосили учун суғориладиган ерларда ғалла экиладиган майдонларни кенгайтириш, уларнинг ҳосилдорлигини ошириш, аҳоли эҳтиёжлари учун кўпроқ дон етиштириш тадбирлари кўрилмоқда. Бунда энг муҳим муаммолардан бири уруғчиликдир.

Жумҳурият лалми майдонлари учун ғалла уруғчилиги деярлик ҳал бўлган бўлса-да, аммо суғориладиган майдонлар учун йўлга қўйилмаган. Вилоят ва туманларда юқори нав ҳосилдор ғалла уруғлари билан таъминловчи элита ва махсус уруғчилик хўжаликлари кўп жойларда расмиятчилик учун ташкил этилган, холос.

Жамҳуриятда ягона бўлган «Ғалла» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасида барча майдонга уруғлик етказиб беришнинг имкони йўқ. Шу туфайли барча хўжаликлар экишга режалаштирган ҳар бир гектар майдон учун буғдой ёки арпа уруғидан камида 200 килограмм уруғлик тайёрлашлари керак бўлади.

Ҳар бир ғаллакор жумҳуриятимиз иқлим шароитига мослашган ва районлаштирилган навдан ташқари биронта навни экмаслиги лозимлигини эсдан чиқармаслиги керак. Чунки бошқа ерларда юқори ҳосил берувчи навлар бизнинг тупроқ-иқлим шароитимизда маҳсулдорлигини кескин камайтириб юбориши мумкин. Шу туфайли суғориладиган ерлар учун юмшоқ буғдойнинг «Санзар 4», «Интенсив», «Унумли буғдой», «Сете церрос 66», «Безостая», «Шердор», қаттиқ буғдойнинг Александровка, Бахт, Макуз 3, арпанинг Зафар, «Ойқор», «Қарши», «Циклон» навларидан ғалла уруғлиги тайёрлашни тавсия этамиз. Бу навлар уруғининг танқислигини эътиборга олиб, барча нав репродукцияларини, ҳатто товар ҳолатидаги донларни ҳам уруғлик учун жамғариш зарур.

Шу мақсадда «Ўздонмаҳсулот» давлат концерни Фарғона, Наманган, Андижон вилоятларида тайёрланган барча ғаллани шартли равишда суғориладиган ерлар учун уруғлик сифатида қолдиришни кўриб чиқса маъқул бўларди. Қолган вилоятларда давлатга топширилган доннинг асосий қисми лалми ҳудудлардан келганлиги учун уруғликка тавсия эта олмаймиз.

Ҳукуматимиз томонидан белгиланган вазифага асосан, 1993 йил кузида экиладиган 750 минг гектар суғориладиган ғалла майдони учун 150 минг тонна ғалла уруғи зарур бўлади. Лекин ҳозирги кунда кўпгина хўжаликларда ўз уруғлик жамғармаларини яратишга етарли аҳамият бермаётирлар. Шу туфайли экиш даврида ғалла уруғчилигига тақчиллиги юзага келиши мумкин.

Аҳоли эҳтиёжи учун четдан керакли миқдорда ғаллани сотиб олиш имкониятимиз бор. Аммо зарур бўлган уруғлик ғаллани ҳатто олтинга ҳам олиб кела олмаймиз. Шунинг учун жойлардаги раҳбарлар, мутахассислар суғориладиган майдонлар учун навли ғалла уруғлари заҳираларини вужудга келтиришнинг шошилинч чора-тадбирларини белгиламоқликлари зарур. Чунки бу йилги давлат ресурсига қабул қилинган ғалланинг 90 фоизидан ортиғи лалмига мослашган ғалла навларнинг уруғларидир.

Ғалла уруғлигини тайёрлашда сифатга катта эътибор бериш, яъни экиладиган уруғлар тозалиги 99 фоиз, униб чиқиши, лаборатория шароитида юмшоқ буғдойлар учун 95 фоиздан, қаттиқ буғдойлар учун 90 фоиздан кам бўлмаслиги, бегона ўтлардан холи бўлиши зарур. Бунинг учун уруғлар тумандардаги уруғчилик инспекцияси кўригидан ўтказилиб, экиш учун яроқли деган ҳужжат билан тасдиқланмоғи даркор.

Ғаллани тозалаш ва саралашда Петкус, Гигант-531/1, СМ-4, ОВС—25 ёки ОВП 20 маркали ғалла тозалагич машиналардан фойдаланган маъқул.

Кейинги йилларда намгарчилик меъёрининг ортиши туфайли ғаллазорларда касалликларнинг бирмунча кўпайиши кузатилмоқда. Шулардан айниқса, қаттиқ ва чанг қоракуяси хавфлидир. Ана шу касалликлар асосан уруғдан ўтади. Шунинг учун уруғлик албатта дориланган ҳолда сақланиши керак. Дорилашни экишдан 1 ой олдин ўтказиш лозим. Демак, уруғларни дорилаб қўйишнинг айни пайти келди. Дорилашда 1 тонна буғдой учун 2 килограмм, арпа учун 3 килограмм ҳисобида гексатиурам, фундазал витатиурам ишлатилади.

Ғалла уруғларини дорилаш ПС-10 ёки Мобитокс махсус машиналар ёрдамида бажарилади. Лекин у ҳамма хўжаликлари ҳам топилавермайди. Шунинг учун дорилашни қўлда бажарса ҳам бўлади. Брезент ёки текис асфальт устига ғалла уруғи тўкилиб, дорининг донга яхши ёпишиши учун тоннасига 10 литр сувга 200 гр. оддий елим, ёки 100—200 гр. олий навли ун қўшиб сепилади, аралаштирилади. Сўнг устига брезент ёпилади ёки қопга солиб қўйилади.

Суғориладиган майдонларда ғалла етиштиришни кўпайтиришнинг омилларидан бири бошоқли дон экинларини уруғлиги тизимини намунали йулга қўйишдир. Бунинг учун ҳар бир вилоят ва туманда экиладиган ғалла майдонларининг ҳажмидан келиб чиқадиган ҳолда элита ва қуйи репродукцияли уруғларга бўлган талабнинг камида 5 йиллик режасини ишлаб чиқиш керак. Шунга мувофиқ зарур навлар ва репродукциялар бўйича вилоят агросаноат уюшмаларига ҳамда бизнинг илмий ишлаб чиқариш бирлашмамизга буюртмалар бериш лозим. Шу билан бир қаторда ҳар бир вилоятда бошоқли дон уруғини етиштирувчи элита ва махсус уруғчилик хўжаликларини белгилаш, уларга керакли нав уруғларини етказиб бериш бўйича топшириқлар бериш каби ташкилий масалаларни ҳал қилмоқлик даркор.

Уруғчилик хўжаликларида етиштирилган уруғликни харид қилиш муаммосини ҳам ҳал қилиш керак.

Баъзи маълумотларга қараганда, айрим хўжалик раҳбарлари бозор иқтисодиёти ва материалларнинг қимматлигини баҳона қилиб сотадиган уруғ нархларини жуда юқори кўтариб юбормоқдалар. Натижада товар ғалла етказувчи оддий хўжаликлар бундай қимматбаҳо уруғдан воз кечиб, ўзлари етиштирган ва маромига етказилмаган уруғларни экишга мажбур бўлмоқдалар. Бундай номутаносибликнинг олдини олиш учун уруғликка давлат томонидан қатъий нарх белгиланиши ва ҳамма жойда унга амал қилишга эришмоқ лозим. Нархларни белгилашда уруғликни етиштириш ва маромига етказиш бўйича барча сарф-харажатлар ҳисобга олиниш даркор.

Уруғлик баҳосини хўжаликлар учун арзонлаштириш мақсадида уруғлик етказувчи хўжаликларга таннархнинг 30 фоизигача бўлган миқдорини давлат томонидан қоплаш масаласини таҳлил қилиб кўрмоқлик керак.

Халқимиз сара уруғ-мўл ҳосил гаровидир, деб бежиз айтмаган. Дарҳақиқат, экиладиган ғалла уруғлиги қанча сифатли бўлса, хирмонимиз шунча кўп донга тўлади. Бу эса халқимиз тўкинчилигининг асосидир.

Қ. ЭШМИРЗАЕВ,
«Ғалла» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори.
С. ҒАЙБУЛЛАЕВ,
бирлашма бўлим мудири.

ИСЛОҲОТ ОДИМЛАРИ

Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик вазирлиги мутахассислари вазирликка қарашли бўлинмаларнинг ярим йиллик иқтисодий фаолиятини таҳлил қилдилар.

Вазирликнинг етти корхонаси ва ташкилоти 13 миллион сўмлик зарар келтирди. Бу ёқилғи ва бошқа материаллар қимматлашгани билан боғлиқ. «Узгипрозем» институти, «Агроресурслари» бирлашмасининг айрим бўлинмалари мутахассисларининг иши қийинлашди, «Ўзколхозқурилиш»га қарашли иккита механизациялашган кўчма колонна, Фарғона ва Тошкент вилоятларидаги ахлатни қайта ишлайдиган заводлар, Тошкентдаги «Ҳосилот» меҳмонхонаси зарар келтира бошлади. Шу муносабат билан ходимларнинг сонини қисқартириш, зарар келтираётган корхоналарнинг йўналишини ўзгартириш, фондларнинг бир қисмини бошқа ташкилотларга топшириш ҳақида қарор қабул қилинди.

Маълумотларга қараганда, баъзи туманларда хўжаликлар ўз имкониятлари ва эҳтиёжларини ҳисобга олмай, банкдан кўп миқдорда қарз олмоқда, ишлаб чиқариш зарар келтираётгани сабабли банкдан олинган қарзларни тўлай олмаяпти. Қорақалпоғистоннинг Бўзатов, Андижон вилоятининг Комсомолобод, Наманган вилоятининг Косонсой ва Чуст, Фарғона вилоятининг Олтиариқ, Тошкент вилоятининг Юқори Чирчиқ туманларида шундай ҳол қайд этилди. «Ўзбекистон паррандачилик саноати» корхоналарида ҳам аҳвол ачинарли.

Юз берган аҳвол муносабати билан Қишлоқ хўжалик вазирлиги корхоналар, ташкилотлар, хўжаликлар молиявий аҳволини соғломлаштириш тадбирларини ишлаб чиқди. Зарар келтирувчи бўлинмаларни тугатиш, мол-мулкни хусусийлаштириш ҳамда ижарага бериш орқали мулкчилик шаклини ўзгартириш бу ишдаги асосий йўналишлардир. Мулкчилик шаклини ўзгартириш ишга муносабатни ўзгартиришга, тармоқнинг молиявий аҳволини мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги кунининг икки йиллигига

ОДАМЛАР ДЕБ ЯШАМОҚ БАХТ

Манзура Эгамова Жалолқудуқнинг хушманзара, тоғларга туташ Ёрқишлоқда таваллуд топган. Тўрт фарзанднинг онаси. Андижон пахтачилик билимгоҳини тамомлаб, меҳнат фаолиятини Карл Маркс номли жамоа хўжалигида бригадирликдан бошлаган. Сўнг пиллачилик агрономи, касаба уюшмаси кенгаши раисаси, ёшлар етакчиси, партия ташкилоти котиби, Бўз, кейинчалик Жалолқудуқ район ижроия комитети раисаси, ҳокимнинг биринчи ўринбосари лавозимларида ишлади. Шу йилнинг февралида Жалолқудуқ район ҳокими этиб сайланди. Яқинда мухбиримиз Манзура Эгамовага бир неча саволлар билан мурожаат этди.

— Манзурахон, маълумингизки, қайта қуриш аёлларимизнинг гулдан нозик қалбларини ҳам аяб ўтирмади. Андишасиз танқидлар айниқса раҳбарлик лавозимида ишлаётган аёлларимиз кўнглига дарз солгани сир эмас. Шу боис аёллик нафсонияти зўр келиб баъзи истеъдодли онахонларимиз, опа-сингилларимиз ўз лавозимларидан воз кечдилар. Аёл аёллигини қилсин, оилани бошқарсин, боласини боқсин, эрига қарасин, кам туғсин қабилидаги гаплар баралла жаранглади. Ҳозир ҳам бундай жазавакор мулоҳазалар садоси тинганича йўқ. Инсон қалбига буйруқ бериб бўладими? Ҳаёт саҳнасида шундай жараёнлар тўлқинланаётган бир пайтда район ҳокимлигига сайландингиз. Ўшанда хаёлингиздан нималар кечди, қалбингиз безовталанмадими?

— Безовталанди. Қаттиқ ўйландим. Бошим оғриқдан зинқиб кетди. Нима, Жалолқудуқдай кенг юртда ҳокимликка муносиб мендан бошқа зот йўқ дейсизми? Жуда кўп. Ўнлаб, юзлаб билимдон, тажрибали, иқтидорли кишилар бор. Номзодимни вилоят ҳокими Қобилжон Обидов тавсия этди. Аввало бу катта ишонч учун миннатдорман. Ростини айтсам, ноқулай аҳволга тушиб қолдим. Минг қилса ҳам аёлман. Одамлар қабул қилмаса-чи, деган шубҳадан қийналдим. Йўқ, шубҳам ноўрин экан. Юртдошларим очиқ чеҳра билан қўллаб-қувватлашди. Омад, сабр-бардош, куч-қувват тилашди. Бундай саховат учун юртдошларим қошида ҳамиша таъзимдаман. Раҳмат, ишонч ва эътиқодлари учун.

Ўшанда ҳоким бўлиб ишлашнинг оғирлигини кўз олдимга келтирдим. Масъулиятини ҳам ҳис қилдим. Оғирликни ақл тарозусининг бир палласига, масъулиятни эса иккинчи палласига қўйиб, кўп ўйладим, мулоҳаза қилдим, хулосалар чиқардим. Масъулиятни англаб етган одам ҳар қандай машаққат ва оғирликларга чидашига, енгишига ишонади. Чунки суягим эл-юрт орасида меҳнатда, баҳсларда, тортишувларда, мақсад ва самаралар яхлитлигида қотган. 120 минглик Жалолқудуқ халқининг тақдири менинг зиммамга тушар экан, бир лаҳза лоқайд яшашга ҳаққим йўқ.

Кўплар билан кенгашиб ишлашга одатланганман. Ҳоким бўлиб ишлаш қўлингдан келади, деган фикрлар далда берди, ишончимни собитлаштирди. Ўшанда кўпроқ Жалолқудуқ ва жалолқудуқликларнинг эртанги тақдирларини, орзу-армонларини ўйладим. Шуларни рўёбга чиқаришга қурбим етадими-йўқми, деган саволни ўз-ўзимга бериб кўрдим. Етади, деган қарорга келдим.

Энди аёл аёллигини қилсин, деган баҳсларга келсак, ким билади дейсиз, ҳар ким ҳар хил ўйлар экан-да. Нима, аёл аёллигини қилмай эркакларга айланиб кетаяптими? Ҳаёт бор экан, шу жараён давом этарканки, аёл аёллигича қолади. Буни шубҳа остига олишнинг ўзи нодонлик. Аёл меҳнатини енгиллаштириш батамом бошқа мавзу. Бунинг учун ҳаммамиз бош қотириб ўтириш эмас, амалий курашга отланмоғимиз керак. Баҳсни ҳам билиб қилмаса, фойдасидан зиёни кўпроқ бўлади. Менинг устозларим — меҳрибон оналар, истеъдодли раҳбарлар Мунисхон Эргашева, Ўғилхон Тешаеваларнинг бевақт истеъфолари ҳам ана шу олатасир баҳсларнинг «самараси» бўлди. Мен ана шу устозларим амалга оширишга улгурмаган режаларни ниҳоясига етказиш ниятидаман. Умуман фан, маданият, адабиёт ва санъатда бўлгани каби мафкурада, раҳбарлик силсиласида ҳам истеъдодли аёллар борлигини, яна майдонга чиқажагини тан олишни ҳам ўрганиш керак.

— Синаш деб ўйламасангиз, тўғри маънода бир савол бермоқчиман. Оддий бригадирликдан район ижроия комитетининг раисигача бўлган лавозимларда раҳбарликнинг эскича усул ва услубларида ишлаб келгансиз. Айтингчи, ҳокимликнинг райком биринчи котиблигидан нима фарқи бор? Умуман, ҳокимни қайси маънода тушунасиз? Миллий истиқлол мафкураси йўналишида ишлаш мураккаб жараён бўлиб кўринмаяптими? Малол келмаса ҳоким сифатида эмас, оддий фуқаро сифатида жавоб беришга ҳаракат қилиб кўрсангиз.

— Ҳоким билан оддий фуқаро ўртасида Хитой девори йўқ. Кўпчилик маъқул кўрган экан, бугун ҳоким бўлиб хизмат қилаяпман. Агар эртага маъқул кўришмаса, оддий агроном бўлиб ишлайвераман. Бошқа бир фуқаро ҳокимликни давом эттираверади. Бу лавозим мен учун ота-боболаримдан мерос қолиб келаётган валиаҳдлик эмас. Ҳокимликни меҳнаткашларга ҳукмронлик қилиш эмас, уларга адолатли етакчи, ишбоши, ота-она каби меҳрибонлик, ғамхўрлик қилиш маъносида тушунаман. Тўғри айтдингиз, эскича иш услубида шаклланганман. Биласизми, одамнинг қачонки аниқ мақсад ва режаси бўлмаса ўзини ўзгартира олмайди, янгиликни илғамайди, йўл ўртасида гарангсийди, сўнгра «Иброҳимдан қолган эски дўкон»га айланади-қолади. Бизда ҳозир унақа эмас. Миллий истиқлол мафкураси учун курашяпмиз, уни амалга оширишда аниқ режаларимиз бор. У ҳам бўлса юртимизни, ўзбек диёрини келажакда буюк давлат даражасига кўтариш. Райком секретарлари четдан берилган топшириқларни, асосан Москва кўрсатмаларини сўз қайтармай бажарарди. Ҳокимлар эса ўз инон-ихтиёрлари билан ҳавомизни мусаффо, дарёларимизни шаффоф, қишлоқ ва шаҳарларимизни обод, ўзбекона қадриятларимизни баркамол бўлиши учун хизмат қилишади. Энг муҳими фуқаронинг ҳол-аҳволини билиш, уларга кўмак бериш, суянчиқ бўлиш, унутиб қўймаслик, ёлғизлатмаслик, истак ва хоҳишларини аниқ билиш ҳокимларнинг бош вазифаси бўлиб қолди. Ҳоким ҳузурига келган фуқаро ноумид қайтмаслиги керак.

Миллий истиқлол мафкурасини шакллантириш, бу йўналишда ишлаш мураккаб жараён бўлиши мумкин. Лекин завқли, ифтихорли. Она юртингни, юртдошларингни дунёга танитиш учун яшаш, ишлаш, курашиш нақадар фараҳбахшлигини тушунтириб ўтиришга ҳожат йўқ.

— Сиз ҳоким сифатида иш бошлаганингиздан кейин Жалолқудуққа биринчи келишим. Гапни мақтовдан бошлади, деб ўйламангу районингиз маркази Охунбобоев шаҳрининг тозалиги, орасталигидан кўзим қувонди. Илгарилари Андижонда тозалик ҳақида гап кетса доимо Хонобод шаҳри ибрат қилиб кўрсатиларди. Сизнинг шаҳрингизда ундан қолишмайдиган тозаликни кўрдим. Фуқароларингиз ҳам шунга ўрганибди. Ҳокимлик фаолиятингизни тозалик, орасталикдан бошлаган кўринасиз.

— Тўғри сезибсиз. Ҳар бир хонадон бекасини қанақалигини унинг кўча дарвозасидан билиб олса бўлади. Фаросатли аёл хонадонининг бирор бурчагида ахлат тўпланишига асло йўл қўймайди. Ота-боболаримиз, барака озодалик ва аҳилликда бўлади, деб бежиз айтишмаган. Дастлабки кунларда қаттиқ ўйладим. Тараққиёт, ўзгариш бўлиши керак. Акс ҳолда оғзига кучи етмайдиганлар, аёл бўлгани учун ҳеч иш бўлмаяпти, дейишлари аниқ. Район марказини шинам шаҳарга айлантириш мумкинми деган саволни ўртага ташладим. Жавобини айтмасам ҳам бўлади. Мана, ўз кўзингиз билан кўриб, ўзингиз хулоса чиқарибсиз. Гўзал, озода шаҳримиз бор, десак ярашади.

Яна бир масалани район фаоллари ихтиёрига ташладим. Уларнинг бир гуруҳини Андижон шаҳар Янги бозорида қурилган павильонга олиб бордим. Нега бизнинг Жалолқудуқда шунақа бозор қуриш мумкин эмас, деган саволни ўртага ташладим. Мумкин дейишди. Халқ пуфласа бўрон бўлади, деганлари ҳақиқат. Ҳашар йўли билан бозор қурилишини бошлаб юбордик. Мустақиллик байрами — биринчи сентябрь куни бозорнинг очилиш тантанасини ўтказамиз. Мана энди ҳамма нарса муҳайё ўз бозоримиз бор.

Мустақил автокорхонамизнинг йўқлигидан меҳнаткашлар кўп қийналишарди. Бизга Қўрғонтепа ва Хўжаобод автокорхоналари хизмат кўрсатар эди. Ҳа, деса бизнинг йўналишдаги автобусларни қисқартираверишади. Турсунбой Тошматов номли жамоа хўжалиги ҳудудида 152-автокорхонани очдик. Дастлаб 8 та янги автобус сотиб олдик, 6 йўналишда янги маршрут очдик. Бугун-эрта яна янги автобуслар оламиз. Бундан ҳам меҳнаткашлар мамнун.

Тез орада қўшимча иш жойлари яратишга муваффақ бўлдик. Андижон ипгазлама комбинати, Трикотаж фабрикаси, Володарский номли трикотаж-тикув фабрикалари билан амалий ҳамкорликка киришдик. «Пахтакор», Карл Маркс номли жамоа хўжаликларида бу корхоналарнинг филиаллари очилди. Ҳар иккала филиалнинг бир сменасида 80 нафардан аёл ишлаётир. Бошқа хўжаликларимизда ҳам майда корхоналар иш бошлади. «Ойим» давлат хўжалигида, Ёрқишлоқда, Т. Тошматов номли жамоа хўжаликларида нон цехлари ишлаб турибди. Макка дони саралаш заводи қошида макарон цехи маҳсулот чиқаряпти. «Ойим» йигирув ва тўқув фабрикасини кенгайтириш ҳисобига 230 иш жойи яратиляпти. Хуллас, кенг миқёсли иш бошладик. Барча ишларимизнинг етакчи шиори тозалик, аҳиллик. Ишда меники, сеники, уники деган сансалорлик йўқ. Ҳар қалай районимизда озгина бўлса-да, янгиланиш кўриняптими? Холис одам сифатида назар ташладингизми?

— Ҳокимлик ҳокимиятни бошқаришнинг янгича тимсоли, деб аташяпти. Айниқса, инсонни ардоқлаш, кўнгилларга яқинлашиш, меҳр-оқибатли бўлишга интилиш, ўзбекона қадриятлар, ахлоқ-одоб, кексаларни иззат, кичикларни ҳурмат қилиш анъаналари кундалик фазилатга айланиб бормоқдаки, янгича тимсол аввало шу нуқталарда зоҳир бўлмоқда. Бу борада нималар дея оласиз?

— Биласизми, ҳозир байрамларимиз шарқона мазмун ва моҳият касб этди. Байрам инсонни ардоқлаш, кўнглини кўтариш, йўқлаш рамзига айланди. «Наврўз», ҳайит, Мустақиллик байрамларида улуғвор инсоний фазилатлар намоён бўлаётир.

Жалолқудуқликлар онгида, тушунчасида, нуқтаи назарларида катта янгиланишлар содир бўлди. Фахрийларни, карияларни, қарамоғида ҳеч кими йўқ якка-ёлғизларни, кам таъминланган оилаларни ҳолидан хабар олиш, моддий ёрдам кўрсатиш одатга айланди. Инсон кўнгли нозик. Туя сўйиб, бошдан оёқ сарупо кийдириб хурсанд қилолмаслик мумкин. Лекин кичик бир совға билан ёки бир оғиз ширин сўз билан кўнгил мулкини обод қилса бўлади. Инсон ҳамма вақт қорнига эмас, қадрига йиғлайди. Шуни тушуниш, шунга фаросат етмоғи лозим.

Ҳар қандай тадбирларимизнинг тўрида кексалар ўтиришади. Уларга ош тортишга одатланганмиз. Шу вақтнинг ўзида беморлардан хабар оламиз. Касалхоналарда, хонадонларда бўламиз. Бир сўз билан айтганда ҳокимиятнинг назаридан четда қолаётган касалхона йўқ. Мана, мустақиллик байрами кунида ҳам барча маҳаллаларда, ташкилот ва муассасаларда меҳнаткашларга ош тортилади. Район марказида ҳам шундай қилинади. Ўша куни уч мингдан зиёд ёрдамга муҳтож кишиларга ҳокимиятнинг моддий кўмаги етказилади. Якка-ёлғизлар байрам дастурхонига олиб чиқилади. Бизда қирғиз қардошларимизнинг вакиллари истиқомат қилишади. Мустақиллик куни маданият ва истироҳат боғида қирғизларнинг ўтовлари тикланади. Ўзбек қўшиқларига қирғиз ўланлари ҳамоҳанг жаранглайди. Танбур садоларига қўбиз хонишлари қўшилиб кетади. Байрам ҳамма учун. Ундан юз ёшли отахону онахон ҳам, янги туғилган чақалоғу бемор ҳам, ёлғизлару етим-есирлар ҳам баробар баҳраманд бўлади. Шундай бўлишини таъминлаймиз.

Инсон тириклигида, ҳаётда ардоқланмаса, қачон, қаерда ардоқланади ахир?! Ишлашдан, меҳнат қилишдан мақсад яхши, тўқ, тинч-тотув, аҳил яшаш, маънавий юксалиш экан, шунга эришмоғимиз керак. Миллий истиқлол мафкурасининг мантиқи ҳам шуни тақозо этади, меҳнаткаш инсонни бахтиёр этишга кафолат беради. Энг муҳими одамлар бизни тушунишяпти, ҳаракатларимизни юракдан маъқуллаб ёрдамга шошилишяпти. Мақсадимиз —одамлар ўзларининг қадрланаётганини ҳис қилишсин.

— Орзу-армонларингиз?

— Айтаверсам қалам-дафтарингиз етармикан? Жалолқудуқ халқи мени шу лавозимга муносиб кўрган экан, улар учун жонимни бериб ишлашга тайёрман. Юртдошларим кўнглини обод қилиш учун, хонадонларига барака, дастурхонларига файз, ўзларига аҳиллик, иноқлик бахш этиш учун ишлашдан чарчамайман. Жалолқудуқни бир кўрган одам яна бир кўрсам дейдиган бўлса. Одамлар деб яшамоқнинг ўзи бахт. Одамлар сени тушуна бошласалар яна бир бахт. Мен ҳамиша шундай яшашга интиламан.

— Суҳбатингиз учун ташаккур. Аминманки, аёл қалби, она меҳри жўшиб, жаранглаб турган жойда гўзаллик, поклик, мурувват, саховат, нафосат ва жозиба устивор бўлади. Жалолқудуқ шундай масканга айланиб, достонларда куйланишига тилакдошман.

Суҳбатдош:
Абдухалил ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

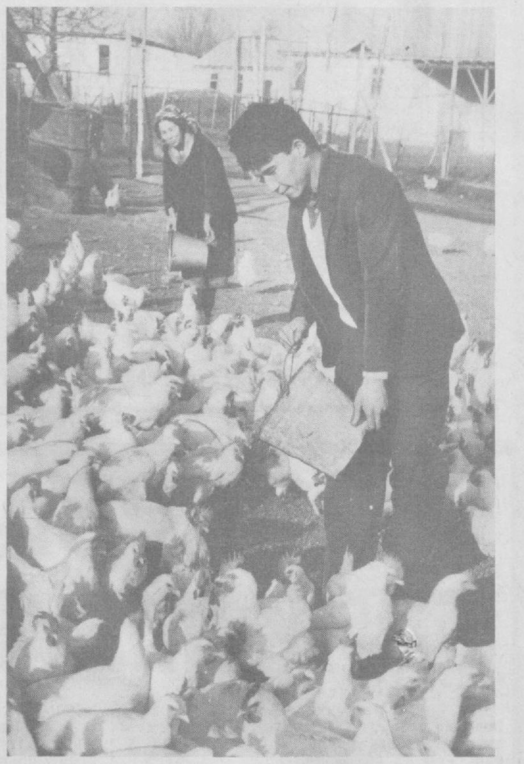

ТУҲФА

Паррандачилик етти хазинанинг бири. Бунинг маъносини Уйчи районидаги «Беруний» номли жамоа хўжалиги паррандабоқари Ҳакимжон Машраббоев яхши тушунади. У бу йил 800 та товуқни меҳр билан парваришламоқда. Хўжаликда шу йилнинг ўтган ойларида давлатга 47 ярим минг дона тухум топширилиб, режа ортиғи билан уддаланди. Кунига 300—350 тадан тухум олишга эришиляпти. Бу муваффақиятда Ҳакимжоннинг турмуш ўртоғи Ўктамхон Машраббоеванинг ҳам ҳиссаси бор.

Йил охирига қадар 11.000 дона тухум етиштиришга ва жумҳуриятимиз мустақиллигининг 2 йиллигини муносиб кутиб олишга хўжалик паррандабоқарлари астойдил ҳаракат қилишаяпти.

М. ҚОДИРОВ.

СУРАТДА: илғор паррандабоқар Х. Машраббоев.
А. ЮСУФБОЕВ олган сурат.

МУТАХАССИС МАСЛАҲАТИ

ЗАҲАРЛАНИШДАН САҚЛАНГ

Республикамиз ғаллакор ва чорвадор районлари яйловларида турли хил заҳарли ўсимликларнинг кўплиги ҳосил йиғим-терими вақтида қишлоқ хўжалик ходимларини, айниқса чорвадорларни катта ташвишга солади. Чунки уларда кенг миқёсда учрайдиган заҳарли ўсимликлардан — кампирчопон, туяқорин, оққурай ва бошқалар чорвачилик учун жуда хавфлидир. Бу ўсимликларнинг уруғи ва вегетатив қисмлари озуқа билан ҳайвонлар организмига тушса, у моллар маҳсулдорлигини камайтириши, кўп жониворларнинг заҳарланиб, нобуд бўлишига олиб келади. Шунинг учун ҳам хўжалик раҳбарлари ҳамда мутахассисларнинг диққат-эътибори дағал хашак ва дон озуқаларини тайёрлашда уларнинг заҳарли ўсимликлардан тоза бўлишига қаратилиши лозим.

Бу йилги об-ҳаво шароити ғалла ва бошқа ўсимликларнинг ривожланиши учун жуда қулай келди. Ўт-ўлан мўл бўлди.

Самарқанд вилоятининг Ургут, Нуробод, Қўшработ, Булунғур, Пайариқ, Қашқадарё вилоятининг Китоб, Шаҳрисабз, Чироқчи, Сирдарё вилоятининг Ховос, Жиззах вилоятининг Зомин районларида заҳарли ўсимликлар кўплаб учрайди. Бу ерларда заҳарланиш оқибатида молларнинг кўплаб нобуд бўлишига, чорва маҳсулдорлигининг кескин камайишига йўл қўйилаётир. Масалан, Нуробод районидаги «Сазаган», Қўшработ районидаги «Қўшработ» давлат хўжаликларида кейинги 3—4 йил давомида йилқиларда кампирчопон билан заҳарланиш рўй бермоқда.

Ферма шароитида молларга заҳарли озуқалардан узлуксиз бериб борилса, заҳарланиш йил бўйи давом этиши мумкин. Яйловда эса заҳарланишнинг содир бўлиши ундаги озуқанинг кўп ёки озлигига боғлиқ. Одатда, чорва ҳайвонлари заҳарли ўтларни емайди. Лекин ёзнинг охири, айниқса, кузда озуқа тугагач, жонивор кампирчопон тупларини ағдариб, унинг тагидаги озуқани топиб ейишга ҳаракат қилади. Натижада куз ва қиш ойларида заҳарланиш бошланади. Бундай ҳолларнинг олдини олиш учун яйловларни мумкин қадар заҳарли ўсимликлардан тозалаш ёки молларни улар ўсмайдиган яйловларда боқиш мақсадга мувофиқдир.

Тажриба ва текширишлардан маълумки, механик усул билан тозаланган дон токи сувда ювилмаса, заҳарлилик хусусиятини йўқотмайди. Шуни эътиборга олиб, академик К. Скрябин номидаги Ўзбекистон ветеринария илмий-тадқиқот институти олимлари донни мутлақо тозалаш усулини ишлаб чиқдилар. Бу усул қуйидагича: 15 фоизли ош тузи эритмаси тайёрланиб, унга кампирчопон уруғи аралашган дон солинади. Ёввойи ўтлар уруғи эритма бетига сузиб чиққач, териб ташланади. Дон эса тоза сувда яна бир марта ювилса, у заҳардан холи бўлади.

Кампирчопондан заҳарланиш (трихомотоксикоз). от ва қорамолларда сурункали кечади. Унинг клиник белгилари молларнинг ориқлаб кетиши, нафас олиш ва юрак уришининг тезлашуви билан таърифланади. Бироқ ҳарорат ва иштаҳаси ўзгармайди. Чўчқаларда эса ич кетиш ва қон сийиш каби ҳолатлар кузатилади. Касал чўчқаларнинг тана ҳарорати 1—2 даража кўтарилади, ҳаракат бошқаруви бузилади, кўз шиллиқ пардалари яллиғланади — сероз конъюнктивит ҳосил бўлади. Товуқлардан тухум олиш камаяди, улар ориқлайди ва ичи кетиб, ўлим кўпаяди.

Яна бир заҳарли ўсимлик — оққурайдир. Лалмикор районларда кўп ўсади. Унинг таркибида псералин алкалоиди мавжуд, у фотодинамик хусусиятга эга. Ҳавонинг иссиқ вақтида ҳайвон танасига тушса терида куйганга ўхшаш ўзгаришлар — некротик дерматитлар ҳосил бўлади. Бу ўсимликнинг дони, айниқса, чўчқа ва паррандалар учун жуда хавфлидир. Заҳарланган молларнинг 80—90 фоизи ўлади. Афсуски, касалланган молларни даволаш усуллари ҳали тўла ишлаб чиқилмаган.

Заҳарли ўсимликлар дони ёки поясининг озгина қисми озуқага қўшилса, молларда сурункали заҳарланиш содир бўлади. Бундан молларнинг бошқа юқумли касалликларга бўлган чидамлилиги ҳам пасайиб кетади, турли хил эмлашларнинг таъсири йўқолади.

Инсон саломатлигини сақлаш учун заҳарланган молларнинг маҳсулотларини ветеринария-санитария назоратидан ўтказиш катта аҳамиятга эга. Кампирчопон алкалоидлари гўшт тўқимаси ва органларда йиғилади, шунингдек, сут билан ҳам ажралиб чиқади. Шу боис заҳарланган молларнинг гўшт ва сути одам учун хавфлидир.

Замонавий фанимиз ва ишлаб чиқаришда эришилган ютуқларимиз бу масалани мукаммал ечишга қодир. Бунинг учун агротехникавий, кимёвий, карантин ва ташкилий-хўжалик ишлари комплексини кенг жорий қила билиш керак.

Дағал озуқа тайёрлаш ва ғалла ўрим-йиғимида юқоридаги тавсияларга тўлатўкис амал қилиш лозим. Хўжалик раҳбарлари ҳамда мутахассислар тайёрланадиган маҳсулотларга жиддий эътибор бериб, унинг сифатини назорат қилиб боришлари шарт.

Ф. ИБОДУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлар академиясига қарашли ветеринария илмий-тадқиқот институтининг бўлим мудири, профессор.

РИВОЖЛАНИШ ОМИЛИ

Ҳазрат МИРЗОҚУЛОВ,
Музработ туманидаги Собир Сатторов номли жамоа хўжалиги бош ирригатори

Етмиш йилдан зиёд вақт ўзимиз туғилиб ўсган юртнинг тарихини, маданиятини, урф-одатларини чуқур ва атрофлича ўрганишга имконият берилмади. Аксинча, буюк алломаларимиз, саркардаларимиз, давлат арбобларимизнинг номларини тилга олиш гуноҳу азим ҳисобланди. Хорижда яшаётган йирик олимлар, тақдир тақозоси билан олисларда қўним топган туркистонлик жигаргўшаларимиз Ўрта Осиё республикалари империянинг мустамлакалари деб баҳо беришганида, улар кўр-кўрона ватан хоинлари деб қораланди. Кейинги йилларда ўзлигимизни англай бошладик. Шу ерда бир ҳақиқатни айтиш жоиз. Мустақиллигимизнинг икки-уч йилидаёқ жаннатдагидек фаровонликда яшаймиз, ҳеч қандай тўсиқ ва қийинчилик бўлмайди, дейиш хом хаёллик бўлур эди. Ҳатто янги рўзғор қурган оиланинг ўзига яраша қийинчиликлари бўлади. Уни енгиш учун астойдил ҳаракат қилиш, ишлаш керак. Ўзбекистонимиз эса йигирма миллиондан зиёд аҳолига эга давлат. Уни бугун дунёнинг юз ўттиздан зиёд давлати тан олганлигининг ўзи ҳар биримиз учун фахр ва ифтихор. Мустақиллигимиз ҳозир бераётган мевалардан яна бири миллий қадриятларимиянинг тикланиши, деб ҳисоблайман. Қадрият деганда баъзилар фақат диний эътиқод эркинлигини англашаяпти. Йўқ, миллий қадриятларимиз қамрови анча кенг. Ҳар бир тарихий шахснинг хизматларига қараб холис баҳо берилмоқда, қадриятлари бор бўй-басти билан ўрнига қўйилаётир. Ҳар биримизнинг қалбимизда юртимизнинг ўтмиши, бугуни ва келажаги тўғрисида қайғуриш ҳис-туйғулари шаклланмоқда.

Бевосита ишлаб чиқариш тўғрисида фикр юритадиган бўлсак, бу ўринда ҳам истиқлол айни муддао эканлигини англамоқдамиз. Жазирама иссиқда, қаҳратон совуқда меҳнат қилган пахтакор, чорвадор, боғбон ёки сабзавоткор ўзи етиштираётган маҳсулот қаерга жўнатилишини билмасди. Маҳсулотни етиштирарди, бас. Фақат хом ашё етказиб берувчи бўлиб қолганимизни энди англаяпмиз. Ҳозир аҳвол тамоман ўзгармоқда, оддий деҳқон етиштираётган пахтасидан келадиган даромадни, режадаги ҳосилнинг бир қисми хўжалик ихтиёрида қолиши нима беришини яхши билади.

Собиқ иттифоқ барбод бўлгач, баъзилар дастлабки қийинчиликлар олдида довдирашиб, барибир эски иттифоққа қайтиш керак, деган фикрда бўлдилар. Жумҳуриятимиз Президенти И. А. Каримовнинг қатъиятлик билан орқага қайтиш йўқ, деб мустақиллик сиёсатини изчил олиб бораётганлиги ўзини оқламоқда. Атрофга бир назар ташлайлик, собиқ иттифоқдош республикаларнинг кўпида низо ва фуқаролик урушлари давом этаётганлигини кўриб турибмиз. Республикамизда эса тинчлик, осойишталик барқарорлиги мустақиллик бераётган яхши самаралардан биридир. Озиқ-овқат маҳсулотлари таъминотида маълум даражада танқчиллик сезилаётир. Лекин улар ўткинчи, деб билишимиз керак. Чунки давлатимиз халқимизни ижтимоий муҳофаза этиш, турмушини яхшилаш билан боғлиқ зарур чораларни кўраётганлигини ҳис этиб турибди. Ишчи-хизматчиларнинг ойлик маоши, меҳнат ва уруш фахрийларига тўланаётган нафақанинг оширилиши вақтинча ҳукм сураётган қийинчиликларни енгиб ўтишимизда мадад бўлади, деб ўйлайман. Мустақиллигимиз яхшироқ меҳнат қилиб, кўпроқ маҳсулот етиштириш —турмуш фаровонлигини яхшилашнинг муҳим шарти эканлигини англатмоқда. Ишбилармонлик — мустақилликка муносиб ҳисса қўшиш, демак. Бугун қишлоқда яшаётганларнинг ҳаммаси фақат далада, фермада меҳнат қилиши шарт эмас, ҳар бир қишлоқда кичик корхоналар қуриб, истеъмол молларини тайёрлаш йўлга қўйилаверса, бу билан бир неча муаммолар ҳал этилаверади.

Аввало, ҳар бир раҳбар, мутахассисдан тортиб оддий кетмончи, сувчи ёки механизатор мустақиллигимиз масъулиятини ҳис этиши, ишда интизомни мустаҳкамлашга алоҳида эътибор бериши зарур. Афсуски, қўштирноқ ичидаги ишбилармонлик билан шуғулланувчилар ҳам бор. Бошқа жойдан тўрвалаб мол келтириб сотиш —ҳақиқий ишбилармонлик эмаслигини вақт кўрсатди. Ҳамиша бўлганидек, ҳозир ҳам интизомга муваффақият калити деб ёндошмоғимиз керак. Бозор иқтисодиёти шароитида Ўзбекистонимиз мустақиллиги билан фахрланишимиз учун, аввало, сифатли маҳсулот етиштириб, уни жаҳон бозорига чиқаришга ҳаракат қилмоғимиз лозим. Ўзбекистонга чет эллардан ҳар хил мева, картошка келтирилмоқда. Ваҳоланки, ана шу маҳсулотлар ўзимизда етарлича етиштирилиши мумкин. Деҳқон етиштираётган маҳсулот истеъмолчиларга ўз вақтида, сифати йўқолмасдан етказилишига ҳозирча тўла кафолат йўқ. Деҳқон маҳсулотни етиштиради, пишгач, уни вақтида олиб кетиш, қайта ишлашда жуда орқадамиз. Хўжалигимизда 36 гектар мевали боғ, 70—80 гектар сабзавот, полиз етиштирилаётган майдон бор. Бунча маҳсулот хўжалик эҳтиёжидан ортиб қолиши шубҳасиз. Уни хўжалик ҳисобидаги тайёрлов идорасига топширишнинг ўзи машаққат. Хўжалик ҳудудида бундан икки-уч йил муқаддам мевани қайта ишлаш корхонаси қурилиши режалаштирилган эди. Ҳозиргача бу муҳим қурилишга қўл урилгани йўқ. Агар у тезроқ бунёд этилиб, фойдаланишга топширилса, тумандаги барча хўжаликларда етиштирилган мевалар исроф бўлмасдан, қайта ишланиб, дастурхонимизга барака киритган бўларди.

Деҳқончилигимизни жадал ривожлантириш учун ҳозир фақат бизнинг колхоз ёхуд туманимизда эмас, жуда кўп хўжаликларда долзарб муаммолардан бири — **ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилашдир.** Жамоа хўжалигимизда деҳқончилик қилинадиган 2700 гектар ер бор. Шундан 1900 гектарида пахта етиштирилади. Кейинги йилларда ёпиқ ва очиқ зовурларнинг ишламаслиги оқибатида ернинг ҳолати ёмонлашмоқда. Уларни тозалашга хўжаликнинг кучи етмайди, албатта. Бунинг учун ҳар йили камида 25—30 миллион сўм маблағ керак. Бундай ишларни бевосита сув хўжалиги бошқармаси ўз оталиғига олиши лозим. Учинчи масала, дастурхонимизда ҳамма нарса сероб бўлиши керак. Кейинги йилларда дончиликка эътибор ошганлиги айни муддао. Фақат дон эмас, бошқа хил маҳсулотларга ҳам давлат аҳамияти нуқтаи назаридан ёндошилиши керак. Бу ўринда қайта ишлаш корхоналарига муносабатни тубдан ўзгартириш зарурлигини назарда тутаяпман.

Президентимизнинг мустақиллигимизни мустаҳкамлаш йўлидаги нуфузли фаолияти ва дастурий қимматга эга рисолалари жамоа хўжалигимиз меҳнат аҳли томонидан қўллаб-қувватланмоқда. Истиқлолимизнинг икки йиллигига қизғин тайёргарлик кўрилаяпти. Пахтакорларимиз режадаги 5,1 минг тонна ўрнига 5,5 минг тонна пахта етиштиришга аҳд қилганлар. Дон, сабзавот, полиз, мева, чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ҳар йилдагидан кўпаяди. Шу кеча-кундузда ҳаммамиз бир тан, бир жон бўлиб олдимизда турган вазифаларни муваффақиятли бажариш учун меҳнат қилмоқдамиз. Мустақил Ўзбекистонимиз буюк давлат бўлиши учун ҳар биримиз яхши меҳнатимиз, фидойилигимиз ва ватанпарварлигимиз билан ўз улушимизни қўшамиз.

ИҚТИСОДИЁТ ЯНГИЛИКЛАРИ

«Эппл» фирмасининг жаҳонга машҳур «Макинтош» туридаги компьютерлари Ўзбекистон бозоридан мустаҳкам ўрин ола бошлади. «Эппл»нинг расмий вакили— Тошкентдаги «Вадим» фирмаси бозорни ўрганиб, шундай хулосага келди.

Осиёнинг жануби-шарқий мамлакатларида ишлаб чиқарилган компьютерлардан фарқли ўлароқ, «Макинтош»нинг имкониятлари анча катта. Бу машиналар саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг турли соҳаларида қўлланилиши мумкин. Ўрта Осиё темир йўл бошқармаси, «Ўртаосиёэлектроаппарат» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Тошкент тўқимачилик комбинати бу компьютерларни харид қила бошлади.

* * *

«Электромаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси таркибига кирадиган Урганчдаги «Маяк» заводининг мутахассислари митти чўнтак радиоприёмнигининг намуна нусхасини чиқардилар. Жамоа яқин кунларда уни кўплаб ишлаб чиқара бошлайди.

Радиоприёмникнинг барча техник ҳужжатлари «Маяк»нинг ўзида тайёрланган. Мутахассисларнинг фикрига қараганда, бу митти радио приёмник барча талабларга жавоб беради ҳамда ҳамдўстлик мамлакатлари заводларида ишлаб чиқарилаётган шу хилдаги маҳсулотлардан қолишмайди.

Бу янгилик тезда ўз харидорини топишига шубҳа йўқ. Чунки, у бошқа мамлакатларда чиқарилган радиоприёмниклардан анча арзон туради. Ҳозир корхонада мазкур маҳсулотга ном топиш бўйича танлов эълон қилинган.

(ЎзА).

БАЙРАМ БАРЧАНИКИ

— Хўжаликда тўртта қишлоқ бор. 6 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилади. Тўлиқ газлаштирилиб, тоза ичимлик суви билан таъминланган. Жами 2300 гектар суғориладиган майдон мавжуд.

Бу йил 738 гектар ерга чигит экдик. Барча майдонлар ижарачиларга бўлиб берилди. 140 гектар ерга бошоқли дон, 35 гектар майдонга дон учун маккажўхори экилган. 440 гектар ер эса озуқабоп экинларга ажратилган. Шундан 350 гектари беда. 164 гектар мевали боғ, 18 гектар узумзор бор. Сабзовот ҳам хўжаликнинг ўзидан чиқади.

Ўтган йилги кўрсаткичларимиз ёмон бўлмади. 2200 тонна пахта топширдик. Хўжаликнинг ўзига 190 тонна тола фойдага қолди. Олинган даромаднинг 40 фоизи хўжалик аъзоларига қўшимча ҳақ қилиб берилди. Ғалладан ҳам юқори ҳосил йиғилди. Давлатга 560 тонна дон топширдик. Қолганини хўжалик аъзоларига тегирмонда ун қилиб тарқатилди. Чорвачиликда ҳам режалар ортиғи билан бажарилди. Фермаларимиздаги ҳар бир соғин сигирдан ўртача 4 минг литрдан сут соғиб олишга эришилди.

Асосий даромадимиз пахтадан. Бу йил барча майдонларга чигитнинг Фарғона-3 навини экдик. Бу нав эртапишар ва ҳосилдор. Сувни хуш кўради. Баҳорги табиий офат ва сурункали ёмғир бизнинг хўжаликни ҳам четлаб ўтмади. Натижада 150 гектар ердаги чигитни қайта экишга тўғри келди. Баъзи жойларда 3—4 мартадан қайтадан экилди. Умид билан, барча имкониятларни ишга солиб астойдил меҳнат қилдик. Ҳозир айрим майдонлардаги пахталар очила бошлади. Айниқса 9 гектар ердаги ғўзани парваришлаётган ижарачи Рўзихон Қўчқорованинг қувончи чексиз. Ахир, ўз меҳнат самарасини чаноқларда кўриб қувонмай бўладими? Ғўзалари барқ уриб ўсган, кўсаклар қийғос очилиш арафасида турган бригадалар кўп. Ҳосил тўплашда кунни тунга улаб меҳнат қилган Тўхтамамад Мирзааҳмедов, Тешабой Фозилов, Абдурасул Аҳмаджоновлар етакчилик қилишаётган бригадалар шулар жумласидандир. Ишни унумли ташкил этишда деҳқон мададкори бўлган механизаторларнинг ҳам ҳиссаси катта. Мурод Орипов, Муқаддам Шерматов, Акром Бойтулеков Иброҳим Қодиров, Атхам Қаҳҳоров ва Комилжон Аҳмаджоновлар ғўзаларга комплекс ишлов бериш ва озиқлантиришда ғайрат билан ишлаяптилар.

Маълумки, ғўзаларни гуркираб ривожланиши сувчига боғлиқ. Сувчи — ғўзани яшнатувчи деб бежиз айтишмаган. Бу касб ўта фидойиликни талаб қилади. Сувчи ўз ишига масъулиятсизлик билан ёндошса, ҳосилнинг боридан ҳам ажраб қолиш мумкин. Миробларимизнинг барчаси буни яхши билишади. Шу сабаб майдонларни табақалаштириб суғоришда хатога йўл қўйилмади. Мутал Абдураимов, Омонжон Фозилов, Ёқуб Орзиқулов, Валижон Қодиров, Мамасидиқ Жамолов каби тажрибали миришкорларнинг хизмати таҳсинга лойиқ.

Куни кеча бош ҳосилот билан дала айланиб ҳосил чўғини чамалаб чиқдик. Худога шукр, мўлжалдагидан ортиқ хирмон уйишга имкон бор.

Айни паллада озуқа жамғариш ишлари жадал олиб борилаяпти. Шу кунгача ҳар бир бош қорамол учун 16 озуқа бирлиги тайёрланди...

Одамларга яратилган шарт-шароит ишга барака киритади. Шу йил Наврўз байрами арафасида Саккок қишлоғида 360 ўринли шарқона услубда қурилган чойхона фойдаланишга топширилди. Ҳозир бу жой меҳнаткашларнинг оромгоҳига айланган. Меҳнатдан сўнг соя-салқин жойда бир пиёла чой ичиб, дам олишга нима етсин.

50 хонадонга телефон ўрнатилди. 3,5 километр узунликда тунги кўча чироқлари ёқилди. 7 километрга ичимлик суви шохобчаси тортилиб, янги уйга кўчиб келган хонадонлар сув билан таъминланди.

140 ва 180 ўринли замонавий болалар боғчаси ишлаб турибди. Боғчаларни хўжалик ўз оталиғига олган. Иккита янги қурилган мактабда қишлоғимиз ёшлари таълим олишмоқда. Новвойхона, сартарошхона, ёзги-қишки клуб, кундалик рўзғор моллари дўкони меҳнаткашлар хизматида.

Кейинги икки йил ичида кичик корхоналар қурилишига эътиборни кучайтирганмиз. Ғишт цехи, қурилиш материаллари ишлаб чиқарадиган кичик завод, тандир цехи, ёғоч тилиш корхонаси, гилам тўқиш ва тикувчилик фабрикалари ишлаб турибди. Буларнинг барчаси биринчи навбатда хўжалик тасарруфидаги аҳолига хизмат кўрсатади. Янги уй қураётган ёш оилалар учун қурилиш материаллари хўжаликнинг ўзидан чиқмоқда. Никоҳдан ўтаётган ёшларга уй рўзғор буюмлари, маданий молларнинг айрим турлари имтиёзли равишда берилмоқда.

Саккок ота қишлоғида Имом Юсуф Саккокнинг мақбараси бор. Тарихчиларнинг айтишларича, пичоқчиларнинг устози ҳисобланади. Илми ҳикмат, илми шариат ва илми мантиқ бўйича ҳам донишманд бўлган. Яқинда Саккок тарихи билан қизиққан хорижий сайёҳларнинг бир гуруҳи ташриф буюришди. Хўжалик ҳисобидан мақбарани қайта тикладик.

Она юртимиз, жонажон Ўзбекистонимизнинг мустақил деб эълон қилганлигига икки йил тўлишига саноқли кунлар қолди. Биз ҳаммамиз ҳаяжондамиз. Икки ёш — бу мурғаклик. Уни асраб авайлаб, тинчлик — осойишталик оғушида вояга етказиш керак. Куни-кеча хўжалик аҳлини йиғиб маслаҳатлашдик. Ватанимизнинг равнақи, мустақиллиги йўлида ҳар қандай қийинчиликларни енгамиз дейишди улар.

Тўйга тўёна билан деганларидек, хўжалигимиз меҳнаткашлари бу қутлуғ санани меҳнатда муносиб совғалар билан кутиб олишга қарор қилишган. Энг муҳими, деҳқонларимизнинг келажакка, юртбошимизга бўлган ишончи мустаҳкам. Қаерда тинчлик, осойишталик ҳукмрон бўлса, меҳнат ва шодлик ҳамиша ҳамнафасдир. Ҳукуматимиз раҳбарларининг тинчликни сақлаш борасида олиб боришаётган саъй-ҳаракатлари, меҳнаткашларга кўрсатаётган ғамхўрликларидан хўжалигимиз аҳли миннатдор. Улар пешона тери эвазига ишлаб топишган ҳалол даромади туфайли тўқ. Ҳар бир ижарачи йил якунида меҳнат маошидан ташқари 300 минг сўмдан бир миллион сўмгача қўшимча маош олишди. Меҳнатдан келса бойлик, турмуш бўлар чиройлик, деб шуни айтадилар-да.

Алобиддин САТТОРОВ,
Фарғона туманидаги Бобур номли жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси.

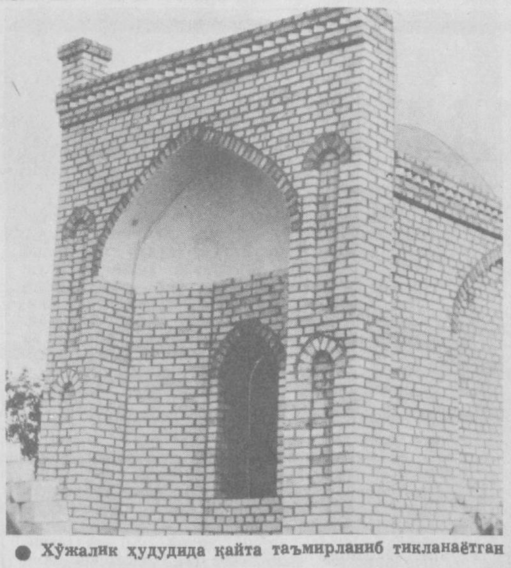

● Хўжалик ҳудудида қайта таъмирланиб тикланаётган Саккок ота мақбараси.

● Ижарачи Рўзихон Қўчқорова. У парваришлаётган 9 гектар майдонда пахта очилди.

● Хўжаликнинг Саккок ота қишлоғида қурилган янги чойхона.

ДУНЁГА ЙЎЛ

Дунёнинг етти мўъжизасидан бири бўлган Бухорои Шариф нафақат илму маърифатда тафаккур гулшани ҳисобланган, балки у Ғарб ва Шарқни бирлаштирувчи маънавият кўпригн вазифасини ўтаган. Бу муборак заминдан «Ипак йўли» карвонлари қўнғироқларини жаранглатиб, минтақа ҳунармандлари яратган нафис зебигардонлару бухор зираклари, билагузугу зарбалдоқлар, бухор чеварлари тиккан сўзана, зарчапону зардўппи, камалакдек товланувчи атласу адрасларни олиб жаҳонга йўл очган. Қўнғироқлар элас-элас қулоғимизга чалинаётган бўлса-да узоқ йиллар биз ундан айри яшадик. Фақат мустақиллик шарофати, юртбошимизнинг одил ва эзгу фармонлари билангина Бухоро яна қаддини кўтарди. Дунё илму тафаккурда, фозилу фузалоликда пиру комилликда ном қозонган — Абдухолиқ Ғиждувоний, Хожа Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Ориф Ревгарий — Моҳитобон, Абу Али ибн Сино каби улуғ авлиёлар, даҳоларнинг ворисларини қучоқ очиб кутиб олди. Яна жаҳон бозорини Бухоро зардўзлари тиккан чапону қийиқчалар, дўппию сўзаналар безади. Яна Бухоро сержило қоракўли, ипак пахтаси, ширин-шакар мева-чевалари, асл матолари билан жаҳонни лол қолдирди. Жаҳон ишбилармонлари, тадбиркорлари ҳавас билан муқаддас заминга қадам қўйди. Бухоро уларга ўз бағридан жой берди, ишлайман деганига имкон яратди. Минтақа тадбиркорларининг саъй-ҳаракатлари билан жаҳоннинг манаман деган шаҳарларидаги йирик фирмалари билан ўзаро иқтисодий, маънавий-маданий ҳамкорликлар йўлга қўйилди. Бугун «Бухоро» тамғаси билан чиқаётган маҳсулотлар дунёнинг истаган бурчагида ўз харидорини топмоқда. Чунки улар ўзининг сифати, гўзаллиги, чидамлилиги билан харидоргирдир. Бухоро азалдан ҳунарманд усталар, нозиктаъб заргарлар, чевар тикувчию тўқувчилар юрти бўлган, бугун ҳам вилоятда унутилаёзган муқаддас қадриятлар тикланиб, ҳар кунни бу соҳада бир эзгу қадам қўйилмоқда. Бу муборак йўлда юртбошимизнинг одил фармонлари, йўл-йўриқлари йўлчи юлдуз бўлиб нураётган гўшаларга истиқлол қуёшининг порлоқ нурларини олиб кирмоқда.

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов республика Вазирлар Маҳкамасида 27 июлда бўлиб ўтган йиғилишда сўзлаган нутқида шундай деб таъкидлади. «Бизнинг вазифамиз ёш авлод қалбига ота-боболаримиздан қолган буюк виқорни «Биз дунёда ҳеч кимдан кам эмасмиз» деган ғурур ва ишончи сингдирмоқдир. Ана шу ишонч билан дунёга чиқмоқ, ривожланган мамлакатларнинг илғор тажрибасини ўрганмоқ лозим. Ҳозирги даврда хориж билан алоқа қилмаган меҳнат жамоаси ҳеч нарсага эриша олмайди». Бухорода эса юртбоши таъкидлаган оламшумул ишлар аллақачон бошланган эди. Истиқлолнинг дастлабки кунлариданоқ «Бухоро — Омега» Ўзбекистон-Греция қўшма корхонаси ташкил этилган эди. Икки йил ичида бу ерда тайёрланган мўйначилик маҳсулотлари хорижлик харидорлар диққатини ўзига тортди, бежиримлиги ва гўзаллиги билан улар қалбини забт этди. Бундан руҳланган грециялик ишбилармонлар ўзаро ҳамкорликни янада кенгайтириш ниятида Бухоро саноат савдоси бошқармаси қошида янги қўшма корхона очишди. Тижоратчилар хорижлик биродарлари билан бирга пальто, нимча, телпак ва бошқа кийим-кечаклар тикишмоқда. Чет эл сармоялари, замонавий техника воситалари, илғор технологиянинг корхонага кириб келиши чинакам ютуқлар гарови бўлиб хизмат қилмоқда. Бундан иккала томон ҳам баробар манфаатдор бўлмоқда.

Бухоро туманидаги Усмон Юсупов номли жамоа хўжалигида ҳам Италиянинг «Каррера» фирмаси билан ҳамкорликда яратилган «Чақмоқ» фабрикасида эркаклар кўйлаклари ишлаб чиқарилмоқда. Оддий қишлоқ аёллари тайёрлаган кўйлаклар бугун «Бухоро» тамғаси билан дунё бозорини безамоқда, нозиктаъб чет эллик биродарларимизга у ўзининг сифати, кўркамлиги билан маъқул келмоқда.

Фабрика ишга туширилган дастлабки кунларда хом ашё андозаланган ҳолда Италиядан олиб келинарди. Ҳозир эса чет элдан келтирилган замонавий дастгоҳлар ёрдамида бичиш ишлари ҳам шу ернинг ўзида бажарилмоқда. Италиялик ишбилармонлар ўзаро ҳамкорлик алоқаларини янада мустаҳкамлаш ниятидалар. Улар бу эзгу ният йўлида вилоятдаги саноат корхоналари, фабрикалар билан биродарлик шартномалари тузмоқдалар. «Бухоро» тадбиркорлари уюшмаси Ҳиндистоннинг машҳур «Гуфик» фармацевтика фирмаси билан яратаётган қўшма корхона эса нафақат Ўзбекистон, балки бутун Марказий Осиё мамлакатларини шифобахш гиёҳлардан тайёрланган дори-дармонлар билан таъминлай олади. Вилоятда ипакдан гилам тўқишдек нафис санъат кошонаси эса афғонистонликлар билан ҳамкорликда ташкил этилди. «Сомбар» номи билан аталаётган бу қўшма корхонада бухоролик чеварлар бир пайтлар ота-боболари эъзозлаган нафис гилам тўқиш сирларини ўзлаштирмоқдалар. Улар тўқиган дастлабки гиламлар ўзининг жозибадорлигию гўзаллиги, рангларининг уйғунлиги, миллий нақшинкорлиги билан харидорлар олқишига сазовор бўлмоқда.

Бухоро пахта тозалаш заводи қошида ташкил этилган Ўзбекистон — Болгария қўшма корхонаси замонавий телефон аппаратлари ишлаб чиқаришга асосланган. Корхона йилига 200 минг дона телефон аппарати яратиш қувватига эга. Келгусида бухоролик тадбиркорлар болгариялик ишбилармонлар билан ўзаро ҳамкорлик, дўстона муносабатларни янада чуқурлаштириш ниятида бу ерда автомобиль аккумуляторлари, электр асбоб-ускуналари ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўяжаклар.

«Бухорои шариф — электроник корпорейшин» қўшма корхонаси ташкил этилганита ҳали бир йил ҳам бўлгани йўқ. У Бухоро уйсозлик комбинати негизида Жанубий Кореянинг «Шиндонг-корпорейшин инк» фирмаси билан ўзаро ҳамкорлик шартномаси асосида тузилган эди. Қўшма корхона конвейеридан дастлабки туркум рангли телевизорлар чиқа бошлаганидан сўнг шуҳрат қозонди. «Голдстар — олтин юлдуз» деб аталган бу телевизорларнинг илк нусхалари Бухоро ва Ғиждувон шаҳарларидаги етим ва ногирон болалар мактаб-интернатларига, вилоятдаги ногирон қариялар уйи ва марказий шифохонага корхона мутасаддилари томонидан тақдим этилди. Бу инсонийлик ва олижаноблик қўшма корхона фаолиятининг мезонини ташкил этиб, унинг обрўйига обрў қўшмоқда. Йиллик ишлаб чиқариш қуввати 50 минг дона рангли телевизор яратишга ихтисослашган. Яқин йиллар ичида бу ерда замонавий магнитофонлар, радио аппаратуралар ишлаб чиқариш ҳам кўзда тутилмоқда.

Бухоро билан биродарлашган қардош Туркиянинг Малатия шаҳри тадбиркорлари ташаббуси билан очилган ўғил болалар хусусий лицейида 100 дан ортиқ Бухоронинг келажаги бунёдкорлари жаҳон илм-фани, техникаси, тараққиётидан сабоқ олишмоқда. Иллоҳ улар эртага донишманд бобокалонларидек ўзбекнинг номи ва шони бўлиб дунёга чиқажаклар, нураётган минораю мадрасаларга қайта жон бағишлаб, Бухоронинг қадимги шуҳратини қайта тиклажаклар.

Амина ҚОДИРОВА,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ҲИСОРИ ҚЎЙЛАР КЎПАЯДИМИ?

Бир пайтлар ҳисори қўйларнинг тирик вазни 120—130 кило, кўргазма учун боқилганлари эса 205 килогача тош босарди. Ҳозир уларнинг ўртача оғирлиги 45—50 килограммдан ошмаяпти. Бунинг сабаби нимада? Олдинги шуҳратини тиклашнинг иложи борми?

Илгари Сурхондарёда тўйлар бир ҳўкиз ёки 2 та ҳисори қўй билан ўтарди. Чунки икки қўй бир ҳўкизнинг юкини берарди. Бундай қўйлар Сариосиё, Денов туманларида кўп бўлиб, ўша томонлардан бозорга қўй келса, бошқа чорвадорларнинг бозори касодга учрарди.

Сариосиёда қўйларнинг ўртача тирик вазни 1982 йилда 61 кило эди. Охунбобоев номли жамоа хўжалигининг 217 минг бош қўйи бўлиб, гўшт топшириш режасининг 60—70 фоизи ҳисори қўйлар ҳисобига бажариларди. Бўрдоқи қўйлар ўртача 120—130 килограмм тош босганлигини чорвадорлар яхши эслашади.

Хўш, бу зотли жониворларнинг камайиб кетишига нима сабаб бўлди? Мутахассислар, кекса чорвадорларнинг айтишича 1969 йили Сариосиёда «Восита» давлат хўжалиги тузилиб, тумандаги барча ҳисори қўйлар унинг ихтиёрига ўтказилди. Лекин, ишлар юришмади. Масъулиятсизлик, совуққонлик оқибатида отарлар сони камайди. Қайсидир «билимдон» раҳбарнинг кўрсатмаси билан хўжалик тугатилиб, отарларнинг қолган-қутгани Бойсун туманига кўчирилди. Бойсун тоғлари, яйловларидаги иқлим шароити ҳисори қўйларга тўғри келмади. Натижада қўйчилик шуҳрати заволга юз тутди.

Иккинчидан, боғдорчилик, ўрмончилик хўжаликлари кенгайган сари яйлов камайиб бораяпти. Бундай тадбирлар ҳам ўз таъсирини кўрсатмоқда. Негаки, ҳар бош қўйни яйратиб боқиш учун икки гектар яйлов керак. Ҳисори қўй парранда ёки қорамол эмаски, ферма ташкил қилиб, ем ва силос билан боқилса.

Майдонлар етишмаслигининг яна бир томони Сариосиёда шахсий моллар ниҳоятда кўпайган. Бу яхши. Бироқ шуни ҳам айтиш керак, бозор муносабатларига ўтилгандан буён давлат тасарруфидаги чорва бироз қисилиб қолди. Ривожлантириш имкониятлари камаймоқда. Бунга чек қўйиш учун қўйчиликни ҳам хусусийлаштириш керак. Яна бир таклифимиз, наслчилик заводи мақоми қайта тикланса. Албатта, давлат хўжалиги кўринишида эмас. Бу ишга билимдон мутахассислар, жонкуяр чорвадорлар жалб этилиши лозим.

Ҳозир туманда 80 минг гектар яйлов бўлиб, унда 50 минг ҳисори қўй боқилмоқда. Бу ҳар бош қўйга салкам 1,5 гектардан ер тўғри келади, дегани. Саралаш, наслчилик ишлари билан шуғулланмаслигимиз яна беш-ўн йил давом этса, қўйларнинг насли бузилиб, ҳисори деган термин луғатимиздан тушиб қолиши ҳеч гап эмас. Ҳозир чорва маҳсулотларига талабнинг бекиёс кучайиб бораётгани бор имкониятлардан фойдалана олмаётганмиз оқибатидир. Ҳисори қўйчилик шуҳратини қайта тиклаш, уни энг сердаромад соҳага айлантириш учун имкониятлар етарли, фақат ихлос, эътибор керак.

Сафар ОМОН,
Сурхондарё вилояти.

МИНГ ЙИЛЛИК АНЪАНА

Йўлдош Турсунов ва Камолжон Шодиметовларнинг янги рисоласида хусусий тадбиркорлик ҳақида қуйидагича баён берилган: фуқароларнинг давлат, ширкат, жамоат ташкилотлари билан меҳнат муносабатларига киришмай, жамоа хўжаликларнинг ички ишларига аралашмай мустақил ҳолда мол ишлаб чиқариб, ҳақ эвазига турли хизматлар кўрсатиш юзасидан амалга оширадиган ижтимоий фойдали фаолиятлари хусусий тадбиркорликдир.

Тадбиркорлик фаолиятининг ривожланиши халқ ҳунармандчилигининг сақланиб қолиши ва амалий санъатнинг юксалишига, бозорларда ранг-баранг товарлар кўпайишига, давлат ташкилотлари томонидан назарда тутилмаган хизмат турлари кўрсатилишига олиб келади. Якка тартибдаги меҳнат фаолияти гуркираган қадим Турон заминдан кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Масалан, Самарқанд вилояти Нарпай туманидаги Алишер Навоий номли жамоа хўжалигида Ғортепа қишлоғи бор. Ўша ерда бундан 70—80 йил аввал масжид, мадраса, мактаб, расталар, дўконлар бўлган. Эшмирва Ҳакимов деган киши тегирмончилик қилган, Жавр бува чархпалакларни таъмирлаган, ясаган. Қизман момо билан Хурсанд момо алак (бўз) тўқишган. Очил бува эшик—дераза, сандиқ ясаган. Муҳаммади Қаршиев мойжувоз ҳайдаган. Қорақулбек Умрзоқовнинг дўконида кунжутли ва ёғли ҳолвалар, парвардалар сотилган. Ҳолиқул бува тиккан этик, махси, ковуш, туфлиларга ўзи чарм тайёрлаган. Уста Ортиқ бува ясаган пичоқ, ўроқ, болта, теша, кетмонлар мустаҳкам бўлган. Қарши Аминбойнинг ҳовлисини-ку бамисоли корхона дейсиз. Кишин-ёзин ертўлаларда мусаҳлаб жазирама иссиқ кунларда чанқовбосди ичимлик тайёрлаш, совун пишириш, мураббо тайёрлаш кабилар шу ҳовлида амалга оширилган.

Бир сўз билан айтганда, шўро тузумига келиб, йўқотилган, тугатилган қадриятларимизни тиклашга эҳтиёж сездик. Мустақиллик эса бу йўлга янада эркинроқ тус берди. Муаллифлар мазкур китобча орқали тарихий ўзанига бурилаётган халқимизга йўлланма кўрсатма беришга интилишган.

Биз ушбу рисоладан яна бир парча келтиришни лозим топдик. «Ширкатлар янгича хўжалик юритиш усулларини синовдан ўтказувчи «майдондир» ...Ҳозирги ширкатлар... ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш, ўз-ўзини қоплаш, мутлақо мустақил равишда ўзини-ўзи бошқаришга асосланган ҳолда ташкил этилмоқда. Ишлаб чиқарувчининг ҳозир ҳам мавжуд ягона эгалик ва зўрлигига барҳам бериш, товарлар ишлаб чиқаришида истеъмолчи манфаатларини ишлаб чиқарувчи манфаатларидан юқори қўйиш, ишлаб чиқарувчини истеъмолчига бўйсиндириш, истеъмол бозоридаги ўзгаришларга тезлик билан мослашишни ўрганиш ширкатлар олдига қўйилаётган вазифаларнинг бир қисмидир».

Дарҳақиқат, ширкатлар, истеъмол бозорида рақобатни юзага келтириши лозим.

Тўлқин ЕРҚУЛОВ.

ЮТУҚЛАР СОЯСИДАГИ НУҚСОНЛАР

Келинг, очиқчасига сўзлашайлик

Яқинда узундан узоқ навбатда турган кишиларга дуч келиб қизиқсиндим: Маълум бўлишича, ёғли писта холва сотилаётган экан. Бир килограмми 2000 сўм. «Намунча қиммат» деб сўрасам, сотувчи шундай жавоб қилди: «Болгариядан келтирилган, йўл харажатлари ҳам нархига қўшилгани учун қиммат».

Бу манзара менинг кўз ўнгимда ўзим ишлаётган «Янги Тошкент» консерва комбинатини, унинг бир неча йиллардан бери қантариб қўйилган цехларини гавдалантирди. Тошкент вилоятидаги хўжаликлар далаларида етиштирилган боғдорчилик, полиз ва сабзавот маҳсулотлари бу ерда қайта ишланиб, идишларга қадоқлаб қуйилади. Корхона аҳли юз хил турдаги консерва маҳсулотлари ишлаб чиқариб, савдо тармоқларига жўнатмоқда. Бу комбинатни мен Ўзбекистоннинг йирик нози неъматлар булоғига қиёслагим келади. Бозор иқтисодиёти қийинчиликлари муносабати билан нисбатан сийраклашган дастурхонимизга кўрк-барака киритишда бу корхонанинг ҳиссаси ниҳоятда катта. Тасаввур қилинг, ўтган йили бу ердаги цехларда 60.790 минг шартли банка, 1993 йилнинг ўтган етти ойида 16.686 минг шартли банка маҳсулот ишлаб чиқарилди.

Яшириш чикора. Хом ашёни қайта ишлаш ва тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқаришнинг ҳажми ва суръати йил сайин пасаймоқда. Сабаби, цехлар турли баҳоналарга кўра ёпиб қўйилган, борлари ҳам тўла қувват билан ишламаяпти. Масалан, холва цехини олайлик. Ушбу цех ёпиб қўйилганига уч йилдан ошди. Пешонасида «маккажўхори қаламчалари» деб ёзилган цех ҳам ишламаяпти. Булардаги асбоб-ускуналар, қадоқлаш дастгоҳлари занглаб, чанг босиб, хор бўлиб ётибди. Бошқа цехларда ҳам ишчилар сурони тиниб, сукунат оғушига тушиб қолиш арафасида. Масалан, томат ишлаб чиқариш цехини олинг. У бир суткада 1000 тоннадан ортиқ помидорни қайта ишлашга қодир. Амалда эса цехнинг ўндан бир қувватидан фойдаланилмоқда.

Газеталарда ўқиганман: баъзи ишбилармонлар кичик бир корхона очиш учун қанчалаб елиб-югуради. Аввал бино қуриши лозим. Сўнг ускуна ва дастгоҳлар топиши, уни валютада сотиб олиб, келтириши ва ўрнатиши керак. Малакали ишчилар тайёрлаш ва бошқа ўнлаб муаммоларни енгиб ўтишига тўғри келади. Бизнинг комбинатда эса қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлашга ихтисослашган цехлар ишга шай бўла туриб қантариб қўйилган, хом ашё йўқ деган баҳона билан ишчилар гоҳо фаррошлик ишларига жалб қилинади. Бунақа пайтларда ишбилармонлар қаердасиз, деб қичқириб юборгинг келади. Бу ғалати ҳолатга чек қўядиган марди-майдонлар негадир жамоамиз аъзолари орасидан етишиб чиқмаяпти. Эҳтимол, улар бошқа жойларда бордир. Қани эди уларни топиб, таклиф этилса.

Мен йигирма йилдан бери шу комбинатда оддий ишчи, аниқроғи юк ортиб туширувчи бўлиб меҳнат қиламан. Иттифоқ мавжудлигида қайта ишланадиган хом ашёларни қўшни республикалардан олардик. Масалан, маккажўхори қаламчалари тайёрлаш учун жўхори ёрмасини Ингушиядан, холва цехи учун зарур бўлган кунжут мойини Россия орқали хорижий мамлакатлардан келтирилардн. Иттифоқ парчаланиб кетгач, алоқа ришталари бирин-кетин узилиб, ишдан чиқди. Четдан хом ашёнинг келиши тақа-тақ тўхтаб қолди. Цехлар бирин-кетин карахт ҳолатга туша бошладилар.

Комбинатимизнинг етакчи раҳбарлари тап-тайёр цехлардан фойдаланиш йўлларини қидириб топиш ўрнига янги цехлар қуришга киришиб, муаммоларни кўпайтириш пайидалар. Яқинда жуда катта маблағлар эвазига пиёзни қайта ишлаш цехи қурилиб, ишга туширилди. Фақатгина шарбат қадоқлаш цехи тўла қувватда ишлаяпти. Наҳотки, Ўзбекистондек мамлакатда маккажўхори ва кунжут экиб ўстириш муаммо бўлса. Қолаверса, республикамиз деҳқонлари хурмо, апельсин, лимон сингари камёб цитрус ўсимликлари мевасини муваффақиятли иқлимлаштиришяпти.

Хом ашё топиш муаммо эмас. Бунинг учун деҳқон ҳузурига қадам ранжида қилинса бас. Жамоа бошқаруви раиси ёҳуд бошқа фермер хўжаликлари билан шартнома тузилса, «сизлар хом ашё билан таъмин этинг, бизлар уларни қайта ишлаймиз, фойдани ўртада баҳам кўрамиз», деб айтилса олам гулистон, шериклар исталганча топилади.

Айрим корхона раҳбарлари турғунлик йилларидан мерос қолган лоқайдлик ва хотиржамлик иллатларидан халос бўлолмаяптилар. Ташаббус кўрсатиш, муаммоларни дангал ечишга журъати етишмаяпти. Ҳамон улар юқоридан буйруқ ва кўрсатмалар келишини кутишади. Мустақил, эркин хўжалик юритиш, изланиш, мақсад сари интилиш хислати сезилмаяпти. Бозор иқтисодиёти оддий ишчидан тортиб етакчи раҳбаргача ҳаммани бир ёқадан бош чиқариб, фаҳм-фаросат билан меҳнат қилишга ундамоқда. Бусиз рақобатли меҳнатда ғолиб чиқишимиз амри-маҳол.

Бугун «Янги Тошкент» консерва заводининг жамоаси жуда катта қийинчиликлар эвазига режаларини уддалашяпти. Божхона хизмати ходимларининг ёрдами бу борада қўл келяпти. Улар ноқонуний йўл билан республикадан олиб чиқиб кетилаётган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини мусодара қилиб, комбинатга жўнатишмоқда. Жамоа хўжаликлари эса истар-истамас кайфиятда маҳсулот топширишмоқда. Боғбонлар ўзлари етиштираётган ўрик, олхўри, олма, шафтоли ва бошқа неъматларни бозорга чиқариб сотишни афзал деб билмоқдалар. Сабзавот, полиз экинлари хусусида ҳам аҳвол яхши эмас. Кооператорчилар, олибсотувчилар пайкал тепасига келиб деҳқонга нақд пул тўлаб маҳсулотларни олиб кетишяпти. Бу табиий. Бозор шароитида ҳеч ким унга «етиштирган маҳсулотини комбинатга топширасан» деб бурунгидай кўрсатма бера олмайди. Демак, комбинатимиз раҳбарлари ишни шу куннинг талабларидан келиб чиқиб ташкил қилишлари, деҳқон ҳузурига боришдан ор қилмасликлари керак.

Х. ОМОНОВ,
«Янги Тошкент», консерва комбинатининг ишчиси.

Элбек таваллудининг 95 йиллиги олдидан

НАФОСАТ ВА САДОҚАТ СОҲИБИ

Атоқли ўзбек шоири ва улкан педагоги Машриқ Юнусов — Элбек улуғ сиймолар А. Қодирий, Фитрат, Чўлпон каби дарғалар қаторида эъзозланувчи инсон эди. Унинг қаламига мансуб бўлган 27 номдаги турли шеърий ва насрий тўпламлар ҳамда дарслик ва қўлланмалар сақланмоқда. Аксарият тўпламларга киритилган шеърлар, достон ва назмий эртаклар ўша даврнинг «Маориф ва ўқитғувчи», «Аланга», «Ер юзи», «Ўзгаришчи ёшлар», «Инқилоб» каби журналлари, «Иштирокиюн» — «Қизил Байроқ» — «Туркистон» — «Қизил Ўзбекистон», «Ёш ленинчи», «Камбағал деҳқон» каби газеталарда чоп этилиб, халқимизга эълон қилинган эди.

Агар Элбекнинг 17 йил мобайнида қилган ижодини сарҳисоб қилсак, росмана тўрт жилдани ташкил этади. Ўйлаймизки, куни кеча Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан белгиланган шоирнинг таваллуд топганлигининг 95 йиллигини нишонлаш юбилейи муносабати-ла, унинг асарлари жамланиб, уч жилдлик чоп эттирилса кўнгилдаги иш бўлур эди.

Миллий адабиёт ҳамда филология илмига катта ҳисса қўшган шоир Машриқ Юнусов — Элбек 1898 йилда Тошкент вилоятининг Хумсон қишлоғида, камбағал оилада туғилди. У қишлоқдаги эски мактабда ўқиди. Тошкентга келиб «Хокий» мактаби, 8 ойлик педагогик курс ҳамда Маориф олий мактабини тугатди. У педагогик фаолиятини 1916 йилдан бошлади.

Элбек 19 ёшидан бошлаб шеър ёзди. Шоирнинг ранг-баранг мавзулардаги шеър ва достонлари, ҳикоя ва публицистик мақолалари 20-30-йиллар ижтимоий ҳаётида муҳим ўрин тутди. Шу боис ГПУ шоирнинг илмий ва бадиий ижоди билан қизиқа бошлади. 1937 йилнинг 7 августи. Шоир ўз ҳовлисида — Тошкентнинг «Шаҳрисабз» кўчаси, 43-уйда қамоққа олинди. Масъул терговчи унга қуйидаги айбни қўяди. «Юнусов Машриқ 1898 йилда Бўстонлиқ районининг Хумсон қишлоғида туғилган; ўзбек, ёзувчи, ўқитувчи, оилали... У «Миллий истиқлол» аксилинқилобий миллатчилик ташкилотининг аъзоси, кейинги пайтларда матбуот орқали Советларга қарши аксилинқилобий, миллатчилик руҳида шеърлар, мақолалар ёзган. У ўз асарларида ва мақолаларида ўзбек ёзувчилари, рус пролетар ёзувчилари устидан туҳмат қилган, Советлар томонига ким ўтса, уларни жисмонан йўқотишга чақирган, шунга кўра ЎзССР Жиноят кодексининг 60, 67-моддаларига асосан жиноий жавобгарликка тортилсин ва қамоққа олинсин».

Хуллас, шу алфозда тергов ишлари бошланиб кетади. Турли-туман тергов усуллари негизида олиб борилган тергов ниҳоясига етказилиб, «учлик» деб аталувчи жазо гуруҳига оширилади. Шошилинч 15 дақиқалик суд жараёни Элбекни 12 йил оғир режимдаги қамоқ жазосига ҳукм қилади. У 1939 йилнинг 11 январида дунёдан кўз юмди. Орадан 20 йил ўтгач, 1957 йил 1 августда собиқ СССР Олий Суди томонидан берилган 4 н — 07125/57 рақамли ажрим асосида тўла оқланди.

Шоир турмушда учраб турувчи хато ва камчиликлар, иллатларни очиқ кўрсатиш, айтиш мумкин бўлмаган мудҳиш даврда яшади ва ижод қилди. Оқ империянинг мурдор башараси билан юзма-юз яшаб, унинг беҳаё қилиқлари — маҳаллий халққа ишлатган қотилликларини ўз кўзи билан кўриб қалбан ўксинган бўлса; қизилларнинг зимдан олиб борган муштумзўрликларининг тирик шоҳиди бўлди.

У 20-30-йиллар ўзбек адабиётида сатира ва юморчилик — масалчиликни, айниқса болалар адабиёти масалчилигини бошлаб берган жасоратли шоир эди. Элбек 1921 йилда «Армуғон» номли 18 масални ўз ичига олган шеърий тўпламини яратди. Тўпламга «Қайси бири бўри?», «От ила одам», «Икки тулки», «Қарға билан қурбақа», «Шоли билан курмак» каби ижтимоий ғоялар яширинган масаллар киритилган.

Ана шу масаллардан бирининг мазмуни шундай:

Ўрмонда ёлғиз юрган қўй бўрининг тузоғига илиниб, чиқиб кета олмайди. Бўридан қутулишнинг иложини тополмай турганда, четдан бир киши келиб қолади ва уни йиртқич чангалидан қутқаради, уни ўз уйига олиб кетади. Бу ҳолдан қўй ўта хурсанд бўлиб осмонга сакрайди. Аммо қўй учун хурсандчилик узоққа чўзилмайди — ҳалиги одам уни сўяди. Қаранг, тагдор фикрли шоир ўша 20-йиллардаёқ ижтимоий ҳаётда, моддий оламда нафас олаётган кишиларнинг «Қайси бири бўри»лигини гавдалантириб қўйганди.

Шоир Элбек халқ мулки — оғзаки ижодиётининг шеваларини ёзиб олиб, уларга қайта ишлов бериб, бадиий жиҳатдан етук қилиб тизмалар яратди. Бу соҳада бирон-бир ёзувчи ёки шоир Элбекчалик фаол ижод қилган эмас. У болалар адабиётига фольклорни, шахсан масалчиликни биринчи бор олиб кирди. Унинг қаламига мансуб бўлган тўплам ва дарсликларнинг ярмидан кўпи фольклор асарларидир. «Армуғон», «Болалар қўшиғи», «Ашулалар тўплами», «Эртаклар», «Билим», «Ёзув йўллари» каби тўплам ва қўлланмалар тўлақонли педагогик рисолалар бўлиб, уларда фольклор асарлари ўрин олган.

Шоир 40 йиллик ҳаёти фаолияти давомида 300 дан ортиқ шеър, 27 номда китоб, юздан ортиқ илмий мақола — ўзбек тилшунослигига доир текширишларини эълон қилди «Дадамат», «Қўшчи Турғун» каби қисса-ҳикоялар, 19 та лирик ҳикоя, 50 дан ортиқ публицистик мақолалар ёзиб ёдгорлик қолдирди.

Элбек қишлоқда туғилганлиги учун ҳам табиатнинг бой манзараларига ошуфта бўлган, унинг гўзалликларини ёр ва диёр образларига қўшиб, пок муҳаббат, мусаффо табиат кўркамлиги, шодлик ва эрк нашидалари билан тўлиб-тошиб лирик шеърлар битди. У зўр кўтаринкилик билан хотин-қизлар озодлиги, аёллар эрки, истиқлол ғояларини илгари сурди. «Эркли ўзбек қизи тилидан», «Эрк нима?», «Кўклам», «Тоғда баҳор», «Чирчиқ қизи», «Чимён тоғига», «Лолазорда», «Муҳит ичида» каби кўплаб шеърлари мазкур мавзуларга бағишланган бадиий баркамол ва ғоявий пухта асарлардир.

Шоир 1934 йилда ўзбек адабиётида биринчи бўлиб шеърий роман яратган истеъдод соҳиби эди. Бу асарни шоир «Тозагул» номи билан, достон деб эълон қилди. Ваҳоланки, асарнинг руҳий олами, тасвирга олинган мавзунинг кенг қамровлиги, персонажларнинг кўплиги ва қарама-қаршиликларнинг ҳаётийлиги ҳамда муаммоларнинг ечими, қолаверса, бадиий ва ифода кучининг устиворлиги, уни достон эмас, балки шеърий роман дейишга асос беради.

Шоир «Туркистон» шеърини ёзар экан, у бу ўлкани бир оила хонадони ва унинг эгаси — ягона отаси тушунчасини муштарак ғоя сифатида беради. Босқинчилар талон ва қийноғидан қариб, тинкаси қуриб қолган Туркистон — ота сифатида, ундаги ўзбек, қозоқ, қирғиз, туркман халқлари шу отанинг фарзандлари деб қаралади.

Туркистонда яшаётган халқларни бирликка, ака-укаликка, бир отанинг фарзандларидек ҳушёрликка чақиради, эзгулик томон етаклайди. Ўша 20-йилларда пантуркизм ғоялари қизил империяни талвасага солаётган паллада туркийларни бундай «бир отанинг боласи» бўлишга чақириш учун жасорат керак эди. Бу ишда Элбек жасорат кўрсатди.

Матнларни эски ёзувдан ҳозиргига ағдариб нашрга тайёрловчи

Ҳайдарали УЗОҚОВ,
Юбилей комиссиясининг аъзоси.

ЭЛБЕК

ЧИРЧИҚ БЎЙЛАБ

ДОСТОНДАН ПАРЧА

I

Булоқлар

Булоқлар кучлилар,
Кучли булоқлар,
Булоқ-ла, куйчилар,
Куйчи булоқлар.
Булоқлар куйлари
Шундай майинки,
Тингларкан қулоқлар
Тиккайиб қолар.
Булоқлар гўзал, шўх
Қизлардайинки,
Кўзлар қараш билан
Термулиб қолар.

Шу ўйноқ булоқлар
Қошиға бориб,
Тотли сувларидан
Ичиб, чипқариб,
Дам олғаним кезлар,
Энг билсангизлар,
Қолдирди юракда
Хотира — излар.

Бу излар, бу излар,
Кезар юлдузлар,
Сингари дилимда
Айланиб кезар.
Қаттиқ ер гердайган
Буюк зўр тоғлар,
Юракларни ёриб,
Чиқғон булоқлар.
Чиндан-да кучлилар,
Кучлилар улар,
Яширинғон уларға
Кучли орзулар.

II

Дарёлар

Дарёлар тошқинлар,
Тошқин дарёлар.

Дарёлар жўшқинлар,
Жўшқин дарёлар.
Дарёлар, дарёлар
Кўп ботир улар,
Ёвлар дилларин
Титратар улар.
Ўгом, Чотқол
Эгир, йўлдош дарёлар,
Маданли Чирчиққа
Қўлдош дарёлар —
Бу кун шод ва қувноқ
Оқиб ёталар.

Маррага етишга
Қулоч очалар.

Марралар, марралар —
Курашчиларнинг
Умиди, тилаги,
Кўзлаган ери.
Марралар, марралар —
Ўзишчиларнинг
Диллари, тиллари
Сўзлаган ери.
Маррага етишлик —
Буюк бахт, иқбол.
Марра ширин,
Марра кайфли идеал.

III

Чирчиқ

Бирлашган кучларнинг
Тимсоли Чирчиқ,
Уюшғон ботирлар
Мисоли Чирчиқ.
Забардаст ва ғолиб
Қизил қўшиндай
Саноқсиз кучларнинг
Қўшиғин куйлар,
Ғолиблар тилидан
Достонлар сўйлар.
Шу ўйноқ булоқлар
Қошиға бориб,
Тотли сувларидан
Ичиб, чипқариб,
Дам олғоним кезлар,
Энг, билсангизлар,
Қолдирди юракда
Хотира — излар.
Бу излар, бу излар
Кезар юлдузлар
Сингари дилимда
Айланиб кезар.
Достонлар, достонлар
Завқли достонлар,
Қаҳрамон, ботирлар
Тарихин сўйлар.
Достонлар сўйларкан
Чарчамас тиллар,
Етишмас саноқли,
Мўлжалли йиллар...

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ «ҲОЖАТБАРОР» ТАРҒИБОТ-ТИЖОРАТ ХИЗМАТИ

МУЛОҚОТ УЧУН ТЕЛ: 33-44-43, 32-54-44, 32-56-34, 32-56-25

БУЮРТМАЛАРИНГИЗ ТЕЗДА АДО ЭТИЛАДИ

ТОШКЕНТДАГИ ТАШКИЛОТ

—Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини, шу жумладан қуруқ пиёз, сабзи, карам, майиз, бағлак, туршак, компот учун қуруқ мевалар аралашмаси, ерёнғоқ, ёнғоқ, бодам, гуруч, узум;

—ёғоч-тахта, ДВП, ДСП, фанер;

—енгил автомобилларни

СОТИБ ОЛАДИ

— МТЗ-80 Д-240, МТЗ-80 Д-243 МАРКАЛИ ТРАКТОРЛАРНИНГ ДВИГАТЕЛЛАРИНИ;

— ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ.

СОТАДИ

УШБУ ТАШКИЛОТ ҚОЗОҒИСТОН ВА РОССИЯДАН ЎЗБЕКИСТОНГА ПУЛ МАБЛАҒЛАРИНИНГ ЎТКАЗИЛИШИНИ ТАЪМИНЛАЙДИ.

ҚЎШИМЧА МАЪЛУМОТЛАР УЧУН ТОШКЕНТДАГИ ТЕЛЕФОНЛАР: 8—(3712)-68-73-34; 34-34-09.

ФАРҒОНА ВОДИЙСИДАГИ БАРЧА ЖАМОА ВА ДАВЛАТ ХЎЖАЛИКЛАРИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллиги муносабати билан жумҳурият Президенти фармонига биноан янги тузилган Наманган вилояти ичимлик сув таъминоти ишлаб чиқариш тресги жамоа ва давлат хўжаликлари аҳолисига хизмат кўрсатади. Жойларда тоза ичимлик сувга бўлган талабни қондириш вазифасини бажарамиз. Аввал ишлатиб келинган ва ҳозир яроқсизга чиққан артезиан қудуқларни қайта таъмирлаб, мунтазам фойдаланишга кафолат берамиз.

Қишлоқ жойларидаги сув тармоқлари бўйича ҳам ана шундай ишларни бажарамиз. Бундан ташқари янги артезиан қудуқлар кавлаш, суғориш тармоқларини барпо этиш ва уларни мунтазам ишлатишни ҳам таъминлаймиз. Энг муҳими жамоа ва давлат хўжаликларига бажарилган иш учун имтиёзли хизмат кўрсатамиз. Барча маълумотлар юзасидан қуйидаги манзилгоҳга мурожаат этилсин.

Наманган шаҳри, Садриддин Айний кўчаси 17-уй. тел. 4-27-43, 4-28-81, 4-22-62.

ЯШАШ ЗАВҚИ

Умр оқар сувдек тез ўтади. Дилига шифокор бўлишни тугиб қўйган Олимжон Абдураҳимов 1971 йили Андижон тиббиёт институтини тамомлаб Наманган шаҳридаги 1-поликлиника шифокори бўлиб иш бошлади. У шу даргоҳда оддий шифокорликдан бош ҳаким даражасига етди. Олимжондаги ташкилотчилик, ташаббускорликни пайқаган мутасаддилар уни «Наманганагаз» ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳам ана шундай соғломлаштириш масканини бунёд этишга таклиф қилишди. Қисқа фурсатда газчиларнинг барча қулайликларга эга замонавий жиҳозлар билан таъминланган профилакторийси фаолият кўрсата бошлади. Бу даргоҳда эндиликда республикамиз ва хориждан келган беморлар сиҳат-саломатликларини тикламоқдалар.

Ишлайдиган ходим ҳар бир жамоага керак. Айниқса ўз касбини пухта эгаллаганларга талаб катта. 1990 йили уни «Наманганремвод» ишлаб чиқариш бирлашмаси бошлиғи Ҳакимжон Ҳошимов бирга ишлашга таклиф қилди. Ўша йили 5 миллион сўм маблағ сарфланиб, Янгиқўрғон районидаги «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалигида икки қаватли, 120 ўринли тиббиёт шохобчаси қурилиб ишга туширилди. Унинг пойдеворидан бошлаб то беморларни қабул қилгунгача бўлган даврда Олимжон Абдураҳимовни кўпчилик таниб қолди. Мана энди беморлар шифохонага келиб у ерда яратилган шарт-шароитлар ва даволаш муолажаларидан кўнгиллари тўлаётганини «Таклиф ва мулоҳозалар» дафтарига ёзмоқдалар.

«Мен Янгиқўрғон районидаги Марказий кутубхонанинг 25-бўлимида ишлайман. Юрак хасталигига чалиниб, бу ерга келиб даволандим. Бўлим мудири Турсунпўлат Рустамов ва Олимжон Охунов, Манзурахон Қурбонова қаби қўлигул шифокорлар, Ҳалимахон Жалилова, Маҳфузахон Миралиева, Нодирахон Набиева сингари малакали ҳамшираларнинг атрофимизда парвона бўлишлари туфайли дарддан халос бўлиб, хонадонимга кўтаринки кайфиятда қайтаяпман. Уларга чексиз миннатдорчилик билдираман. Ҳурмат билан Маҳбубахон Султонова».

Бундай дил сўзларини шу райондаги «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалиги сут соғувчиси Ҳавохон Ҳусанова, Уйчи районидаги Абдували Мўминов номли жамоа хўжалигидан Зокиржон Охунов, «Уйчи» жамоа хўжалигидан Мўътабархон Даминова, косонсойлик халқ таълими ходими Латофатхон Содиқовалар ҳам изҳор этишган.

Янги жамоани ташкил этиб, оёққа турғазиш осон иш эмас. Яхшики Олимжоннинг кўмакчилари талайгина. Улар Мамасоли Эргашев, Маҳмуджон Қаюмов, Сергей Ким, Манзурахон Қурбонова сингари тиббиёт ходимларидир.

Бугунги кунда шифо масканларини замонавий физиотерапия бўлимларисиз тасаввур қилиш қийин. Мохрўя Козиева бошчилигидаги ана шу даволаш бўлимида 30 га яқин турли хил асбоб-ускуналар беморларга хизмат қилмоқда. Уларга ташхис қўйиш соҳаларида ҳам ўз ишини пухта билган ходимлар фаолият кўрсатяптилар. Ўтган йили даволовчи ҳаким ва тиббиёт ходимларидан 10 нафари вилоят, республика марказларида ҳамда Ҳамдўстлик мамлакатларида ўз малакасини ошириб қайтишди. Бу маскандаги кўпгина шифокорлар игна билан даволаш сирларини дуруст ўзлаштириб олишган.

— Биласизми, ҳозир ҳаммага қийин,— дейди бош шифокор Олимжон Абдураҳимов,— муаммолардан табобат соҳаси ҳам холи эмас. Асосий қийинчилик дори-дармонлар топиш ва тиббий асбоб-ускуналарни олиб келишдан иборат. Бош ҳомийимиз «Наманганремвод» вилоят ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси мунтазам ёрдам кўрсатиб турибди. Яқиндагина 14 миллион сўмликдан зиёд дори-дармон билан таъминлашди. Шифохона юмушлари учун транспорт ва ёнилғи билан амалий ёрдам кўрсатишмоқда.

Абдунаби ҚОРАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

СУРАТДА: шифохона юрак касалликлари бўлими мудири Турсунпўлат Рустамов, катта ҳамшира Ҳалимахон Жалилова янги дори-дармонлар хусусида фикрлашишяпти.

Н. ЭРГАШЕВ олган сурат.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги

ЎЗБЕК ХОРЕОГРАФИЯ БИЛИМ ЮРТИ

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

«БАЛЕТ АРТИСТИ» БЎЛИМИГА ЎРТА МАКТАБНИНГ 3-СИНФИНИ ТУГАТГАН ЎҒИЛ ВА ҚИЗ БОЛАЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ.

ҚАБУЛ 28, 29, 30 АВГУСТ КУНЛАРИ СОАТ 10 ДАН БОШЛАНАДИ.

Ўқишлар ўзбек тилида, узоқдан келганлар учун ётоқхона бор.

«Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, Педагогика кўчаси, 31-уй. Телефонлар: 56-24-36, 56-33-27.

ХЎЖАЛИКЛАР, КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ҲАМДА БАРЧА ФУҚАРОЛАР ЭЪТИБОРИГА

ГАЗЕТАМИЗДА СИЗНИНГ РЕКЛАМА, ҚУТЛОВ, ТАБРИКНОМА, ОЛДИ-СОТДИ ХУСУСИДАГИ ЭЪЛОНЛАРИНГИЗ ТЕЗДА БОСИБ ЧИҚАРИЛАДИ.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри. Матбуотчилар кўчаси, 32-уй, 546-хона.

ХАТ ЁЗИНГ, ТАШРИФ БУЮРИНГ, ҚЎНҒИРОҚ ҚИЛИНГ.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ, (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзплодоовощвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000096. Буюртма Г-481. 29880. нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 20.50

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6.